

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ ТА НАУКОВІ
ПІДХОДИ ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ»**

25–26 січня 2023 р.

м. Київ

УДК 340.116:340.15(477)

Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25-26 січня 2023 року). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. 94 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення». Для студентів, аспірантів, викладачів, науковців юридичних вищих навчальних закладів, представників судових та інших правозастосовних органів держави, адвокатів, представників громадських організацій.

Видається в авторській редакції. Оргкомітет конференції не завжди поділяє думки учасників.

УДК 340.116:340.15(477)

*Абакумов О. Ю.,
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

ТАКТИЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ЗАСІБ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЙ, ОБЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ

Організація сучасного життя все більше підпадає під процеси алгоритмізації, охоплюючи собою не тільки усі аспекти суспільного життя, в тому числі, розслідування кримінальних правопорушень, формуючи криміналістичний алгоритм розслідування.

Криміналістичний алгоритм розслідування – це гнучка система науково розроблених і формалізованих приписів послідовного виконання в певному порядку оптимальних варіантів слідчих дій, оперативно-пошукових заходів та інших дій, об'єднаних задумом ефективного вирішення проміжних завдань розслідування злочину з урахуванням відповідних типових слідчих ситуацій. Теоретичною основою пошукової діяльності слідчого є положення окремих вчень криміналістики: теорій ідентифікації і діагностики [1, с. 144].

З точки зору практичної реалізації криміналістичної алгоритмізації розслідування кримінального правопорушення, то воно знаходить своє відображення у створенні спеціалізованих алгоритмів процесу розслідування окремих видів кримінальних правопорушень, проведення конкретних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій та їх сукупності, що відображається у відповідних тактичних операціях і є важливою передумовою успішного здійснення розслідування кримінальних правопорушень.

Визначення слідчої ситуації, завдань розслідування, засоби їх розв'язання та досягнення складають собою метод раціоналізації процесу розслідування, його програмування чи алгоритмізацію.

В цілому, алгоритмізацією є формалізована діяльність органу досудового розслідування, побудована на основах формальної логіки і являє собою складову частину методики розслідування кримінального правопорушення, надаючи можливість здійснювати керування всім процесом загалом та його частинами в рамках вирішення проміжних завдань розслідування.

В той же час, алгоритмізація є творчим процесом. Науковці, що приділяли увагу алгоритмізації слідчої діяльності, вважають, що криміналістичні алгоритми мають бути «гнучкими» тому, що в розпорядженні слідчого немає таких конкретних вихідних даних, які мають математики, і без яких не можна повною мірою застосовувати методи вирішення математичних задач. Вихідні дані слідчого не завжди є визначеними і повними. У таких умовах чіткі математичні алгоритми не прийнятні. Зовні парадоксальним уявляється застосування положень кібернетики в розробку криміналістичних алгоритмів, коли гнучкість і варіантність тактичних прийомів розглядається як перелік певних систем, яким притаманна деяка жорсткість [2, 33]. Однак дослідження особливостей реалізації тактичних прийомів показує досить жорстку послідовність їх застосування, наявність характерної їм системності й алгоритмічності, відсутність хаотичного їх використання [3, 59].

Одним із проявів алгоритмізації розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою є тактичні операції, які несуть у собі організаційний початок, мають програмовані завдання (алгоритми), залежать від слідчих ситуацій і слідчих (криміналістичних) версій, що перевіряються, проводяться за індивідуальним планом, на додаток до загального плану розслідування, спрямовані на досягнення конкретної мети, що є засобом вирішення питань по суті, та здійснюються під єдиним керівництвом.

Організація проведення тактичної операції під час розслідування кримінального правопорушення означає розроблення та реалізація певного комплексу загальних та ситуаційних підготовчих та допоміжних заходів, що сприяють

ефективному її проведенню. Схематично це можна відобразити так: побудова, вивчення і оцінка слідчої ситуації; визначення напрямку дій та висунення найбільш типових слідчих версій; формулювання завдання, що підлягають вирішенню, на основі результатів аналізу ситуації та визначення версій; складання плану майбутньої роботи з перевірки висунутих версій та вирішення інших завдань, із зазначенням термінів виконання, порядку та визначення сил та засобів.

Розробка алгоритму тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, які є результатом систематизації (програмування) певної сукупності дій має виходити з низки важливих положень: 1) алгоритм має бути системою рекомендацій, порад, а не системою наказів та вказівок; 2) алгоритм не повинен бути розрахований на розслідування всього кримінального провадження, а повинен мати обмежені межі; 3) алгоритм повинен ґрунтуватися на матеріалах узагальнення практики та матеріалах конкретного кримінального провадження; 4) алгоритм не повинен придушувати ініціативу слідчого, а, навпаки, наголошувати на можливості інших шляхів з'ясування того чи іншого питання; 5) ідея алгоритмізації розслідування не повинна позбавляти слідчого можливості пошуку евристичних рішень.

Потреби сучасної слідчої практики свідчать, що нарізла гостра необхідність дослідження наукових і прикладних проблем розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою для забезпечення його швидкості, повноти та неупередженості. Для вирішення цього питання розробляються тактичні операції, створені за правилами побудови алгоритмів, оскільки вони відіграють важливу роль для економії процесу розслідування кримінального правопорушення, співвідносячись з його тактичним та методичним забезпеченням.

Список використаних джерел:

1. Малярова В.О. Тактико-криміналістичні та процесуальні основи пошуку та затримання злочинця : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2005. 238 с.

2. Коновалова В.Е., Сербулов А.М. Следственная тактика: принципы и функции. К.: РИО МВД СССР, 1983.

3. Шепітько В.Ю. Криміналістична тактика: системно-структурний аналіз. Х.: Харьков юрид., 2007. 431 с.

Баштова О. Г.,

*ад'юнкт кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК ОБ'ЄКТУ КОНТРОЛЮ ЗА ОБІГОМ

Питання унормування окремих проблемних аспектів обігу цивільної вогнепальної зброї тривалий час переслідує як законодавця так і все українське суспільство. Особливо гостро ця проблема постала в світлі триваючої широкомасштабної збройної агресії росії проти України, що супроводжується критичною насиченістю суспільства нелегальною зброєю.

Це проблемне питання, може мати низку способів вирішення, одним із яких, як зазначають науковці та практики є забезпечення контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї, організація та унормування реалізації права громадян України на самозахист у спосіб створення можливості володіння та користування вогнепальною зброєю.

Водночас, питання ефективного контролю за таким обігом є першочерговим, проте з огляду на те, що контроль як теоретико-правова категорія та державний інститут визначається вченими по різному, хоч і має декілька обов'язкових конструкційних характеристик, пропонуємо охарактеризувати його крізь призму сучасності.

Як зазначає А. Корінець, за умов викривлення суспільної правосвідомості, зневаги до норм закону та моралі, прав і законних інтересів інших людей, ідея володіння предметами озброєння та їхнього використання стала привабливою [1, с. 6].

Саме тому, ефективний державний контроль у даному сегменті, дозволить реалізовувати повноваження із захисту прав і свобод людини і громадянина на фундаментальному рівні, а не локально. Водночас, підходів до тлумачення поняття контроль, незліченна кількість.

Так, Д. Припутень вважає, що контроль виражається у формі таких дій, як перевірка, а також відбувається ототожнення таких понять, як «контроль» та «нагляд». Проте наукові погляди не такі однозначні у цьому питанні, а дискусії з приводу тотожності та змінності контролю та нагляду відбуваються і дотепер. контроль є невід'ємною частиною державного управління, тому нами державний контроль розглядається як одна із функцій державного управління. Сутність державного контролю в такому випадку полягає в аналізі діяльності підконтрольних суб'єктів на відповідність законодавчим нормам [2]. Відповідно, хоч деякі дослідники й зазначають, що контрольно-наглядова діяльність є більш широким за значенням поняттям, на нашу думку, основну увагу слід приділити функції контролю, та її роллю та місцю в адміністративно-правовому механізмі контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї.

Водночас, питання поняття «зброя», а саме «вогнепальна зброя», неодноразово досліджувалось ученими й щодо нього висувались різноманітні версії та інтерпретації. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає слово «зброя» як знаряддя для нападу чи оборони [3, с. 349]. Зброя визначається також як пристрої та засоби, які застосовуються у збройній боротьбі для нападу (наступу) або захисту (оборони) з метою ураження або знищення противника» [4, с. 295]. Відповідно, зброя є об'єктом підвищеної небезпеки, об'єктом, що потенційно несе смерть, негативно впливає на правопорядок і нормальну життєдіяльність суспільства. Проте, на нашу думку, оскільки зброя розглядається не лише як загроза суспільному порядку, а й як інструмент його підтримання, питання забезпечення контролю за її обігом у цивілізованому демократичному суспільстві, мають розглядатись на найвищому науковому та законодавчому рівні.

Цікавим є підхід А. Корнієць, В. Петкова та О. Фролова, які зазначають, що поняття «зброя взагалі» на сьогодні залежить

від, так би мовити, «галузевої характеристики». Вчені зазначають, що в адміністративному праві зброя – це складова дозвільної системи, це предмет, на здійснення дій з яким необхідно отримати попередній дозвіл у компетентного органу державної виконавчої влади, тобто обіг якого здійснюється у дозвільному порядку; у кримінальному праві зброя – це засіб, спеціально сконструйований для ураження живої цілі, який не має іншого господарсько-побутового призначення; у криміналістиці зброя – це предмет або пристрій, який має певні характеристики (певний ступінь ефективності, справність), що гіпотетично дозволяють заподіяти летальні ушкодження; у цивільному праві зброя – це матеріальні блага, які є об'єктом речових прав, це майно, яким можна володіти, користуватися, розпоряджатися на власний розсуд, у конституційному праві зброя – це засіб задоволення конституційних прав громадян на самозахист [5, с. 17-18].

Відповідно, зброя як об'єкт контролю за обігом, являє собою об'єкт матеріального світу, що за своїми функційними (фізичними та іншими) властивостями спеціально створений і використовується для враження живої цілі (цілей), а саме тому, така суспільна небезпечність цього предмету дає підстави для створення спеціального порядку його обігу та уможливлення здійснення державного контролю за її обігом.

Список використаних джерел:

1. Корінець А.В. Організація соціальних систем обігу зброї. Запоріжжя, 2007. С. 184.
2. Припутень Д.С. Державний контроль за обігом цивільної вогнепальної зброї в Україні. *Право.ua*. 2020. № 3. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2020/12/48-_Pryputen.pdf
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. – Ірпінь, 2002.
4. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К. : Укр. енцикл., 1998. Т. 2 : Д – Й. 1999. 744 с.
5. Корнієць А.В., Фролов О.С. Організація соціальних систем обігу зброї: Моногр. / За заг. ред. В.П. Петкова. К., 2008.

Бережной С. М.,
*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

РОЛЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ЗДІЙСНЕННІ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Початок у 2014 році проведення Антитерористичної операції на сході України та Операції об'єднаних сил з 2018 по 2022 рік, повномасштабне вторгнення країни агресора в 2022 р. основними аргументами в процесі осмислення необхідності побудови сталої системи захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Зважаючи на те, що державний суверенітету та територіальна цілісність є складовими воєнної, державної та національної безпеки (пункти 2, 4, 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [1]) цілком логічно припустити, що суб'єкти забезпечення національної безпеки та національних інтересів – сектор безпеки та оборони є складовим елементом системи суб'єктів захисту державного суверенітету та територіальної цілісності. Сектор безпеки і оборони України – узагальнюючий термін, якій об'єднує «сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадян та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки» [2]. В абз. 1 ч. 2 ст. 12 Закону України «Про Національну безпеку України» закріплено перелік суб'єктів, які входять до складу сектору безпеки і оборони: «Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Антитерористичний центр при Службі безпеки України, Служба судової охорони, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони

України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику» [2].

Отже, до суб'єктів сектору безпеки та оборони законодавець відносить так звані розвідувальні органи – державні органи, які мають право відповідно до чинного законодавства «здійснювати розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз» [3] (п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про розвідку»). Національна система розвідувальних органів складається зі: Служби зовнішньої розвідки України; розвідувального органу, що діє в складі Міністерства оборони України (Головного управління розвідки Міністерства оборони України); центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (Управління розвідки Адміністрації Державної прикордонної служби України). В той же час розвідувальні органи не єдині, хто здійснює цю діяльність, адже вказані органи входять до системи воєнної розвідки разом із розвідувальним співтовариством, на чому прямо наголошено у статтях пунктах 2, 4, 8 ч. 1 ст. 1, ст. 4, ч. 2 ст. 5, ч. 2 ст. 9 Закону України «Про розвідку» [3].

У той же час розвідувальне співтовариство, окрім розвідувальних органів складається з: координаційного органу з питань розвідки при Президенті України (Комітету з питань розвідки [4]), Служби безпеки України, органів військового управління розвідки і військових частини розвідки Збройних сил України, в тому числі Сил спеціальних операцій Збройних сил України. Таким чином вважаємо, що вживання терміну «розвідувальні органи України» в ч. 2 ст. 12 Закону України «Про Національну безпеку України» є некоректним, адже суттєво звужує перелік суб'єктів, що реалізують розвідувальну діяльність для забезпечення національної, державної та воєнної безпеки, натомість доцільно використовувати інший термін – розвідувальне співтовариство, оскільки останній є значно ширшим за своїм обсягом.

Список використаних джерел:

1. Про Раду національної безпеки і оборони України: закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР // База даних

«Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про національну безпеку: закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Про розвідку: закон України від 17.09.2020 № 912-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>

4. Про Комітет з питань розвідки: указ Президента України від 17.06.2020 № 230/2020 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2302020-34173>

Бодунова О. М.,
*завідувачка кафедри правничої лінгвістики
Державного податкового університету,
кандидат юридичних наук, доцент
м. Ірпінь, Україна*

ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ЕЛЕМЕНТІВ НА УКРАЇНСЬКУ СУДОВУ ТЕРМІНОЛОГІЮ

Судова термінологія України відзначається різноманітністю та динамікою, які суттєво визначаються впливом американських та британських елементів. Цей вплив, який можна виявити як у лексичному, так і в семантичному плані, свідчить про зміни в юридичній культурі та наближення до міжнародних стандартів.

Вплив американської та британської судової термінології є результатом глобалізації та зростання міжнародних відносин. Зокрема, широке використання англійської мови в міжнародному спілкуванні призвело до позичання термінів, що відображають нові юридичні реалії та практики [1].

В процесі адаптації до міжнародних стандартів, українська судова термінологія активно запозичує лексику та фразеологію з американської та британської юридичної традиції [2]. Це стосується як загальних термінів, так і спеціалізованих висловів.

- *Discovery* (відкриття) - процес збору доказів у підготовчому етапі судового розгляду.

- *Precedent* (прецедент) - судове рішення, яке може бути використане в якості прикладу при вирішенні аналогічних справ.

Запозичення лексики та фразеології з американської та британської юридичної традиції українською судовою термінологією є розповсюдженим явищем.

- *Subpoena* (субпоена) - повістка, виклик до суду.

- *Affidavit* (афідевіт) - письмове свідоцтво або заява під присягою.

- *Injunction* (ін'юнкція) - заборонний судовий наказ.

- *Criminal negligence* (кримінальна необережність) - кримінальна відповідальність за бездіяльність, яка призводить до наслідків.

- *Manslaughter* (провинився в умисному вбивстві) - ненавмисне вбивство.

- *Stare decisis* (стапе децизіс) - принцип залишення при попередніх судових рішеннях.

- *Landmark decision* (вирішення прецедентної справи) - рішення, що встановлює новий юридичний прецедент.

- *Amicus curiae* (амікус куріе) - особа чи організація, яка надає інформацію чи допомогу суду, хоча не є стороною у справі.

- *Class action lawsuit* (колективний позов) - позов, який подається в інтересах великої групи осіб.

- *Force majeure* (форс-мажор) - непереборна сила, неперебачений обставини.

- *Breach of contract* (порушення контракту) - порушення умов договору.

- *White-collar crime* (злочин білих комірів) - економічний злочин, який здійснюється особами з вищим соціальним статусом.

- *Probation* (умовне покарання) - умовне відстрочення вироку.

- *Intestate* (беззавітний) - стан, коли особа померла без

заповіту, і майно розподіляється згідно з законом.

Це лише кілька прикладів, і активне використання таких термінів у судовому контексті свідчить про поступову адаптацію та інтеграцію української судової термінології з міжнародними юридичними стандартами.

Американська та британська правова системи впливають на трансформацію правових засад та принципів українського судового мовлення. Зокрема, поняття, як «резонансний суд» чи «компромісне рішення», отримують новий відтінок, адаптуючись до інших правових систем.

Посилений вплив американської та британської термінології свідчить про стрімке прагнення української юридичної системи адаптуватися до міжнародних стандартів. Це полегшує міжнародну юридичну комунікацію та забезпечує юридичну консистентність.

Незважаючи на позитивний вплив, існують виклики та критика стосовно використання американських та британських елементів у судовій термінології України. Деякі стверджують, що це може призвести до втрати української правової ідентичності та втрати традиційних понять.

Вплив американських та британських елементів на українську судову термінологію свідчить про необхідність адаптації до сучасних юридичних реалій та міжнародних стандартів. Цей процес має свої плюси та мінуси, і вимагає уважного балансу для збереження національної правової специфіки.

Список використаних джерел:

1. Куц Е. О. Історія розвитку, структурно-семантичні особливості та способи творення кінематографічних термінів англійської мови. *Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. Германська філологія*. 2014. Вип. 690–691. С. 308–313.

2. Соловйова Н.В. Функціонально-стилістична диференціація фахової лексики. Полтава : Бліц, 2000. 115 с.

Валько В. Р.,
*аспірант Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЯК РІЗНОВИД АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ

Відносини, які виникають під час здійснення контрольно-наглядової діяльності – це контрольно-наглядові відносини, які є різновидом адміністративно-правових відносин, а останні – є видом правових.

Правовідносини у будь-якій галузі права відіграють чи не найголовнішу роль – через них здійснюються суб'єктивні повноваження, виконуються функції уповноважених суб'єктів, реалізуються завдання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб [1, с. 6]. Адміністративно-правові відносини є динамічними і змінюються з часом у зв'язку з постійним розвитком правового регулювання. Вони відіграють важливу роль у більшості суспільних процесів, проте деякі групи таких відносин можуть втратити своє первинне призначення і стати несумісними з існуючими суспільними відносинами. І як вірно зазначає А. Горбач, це зумовлює оновлення суспільних відносин владно-управлінського та адміністративно-сервісного характеру, які можуть набувати інших ознак та властивостей, чим існуючі [2, с. 173].

Отже, в загальному виді адміністративно-правові відносини – це урегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, в яких їхні сторони (суб'єкти) взаємопов'язані й взаємодіють внаслідок здійснення суб'єктивних прав і обов'язків, встановлених і гарантованих відповідними адміністративно-правовими нормами [3, с. 44]. Традиційно вбачається, що вони виникають між органами державної влади та громадянами та включають в себе багато різних аспектів взаємодії (наприклад контроль за дотриманням

правил та стандартів, які регулюють різні види діяльності або розгляд скарг, звернень тощо). Однак, це одностороннє розкриття їх змісту, адже адміністративно-правові відносини також породжуються необхідністю дотримання дисципліни або співпраці між вертикально та горизонтально поєднаними публічними суб'єктами.

Тому цілком закономірно вбачається, що їхня наявність є важливою складовою суспільного життя, адже вони забезпечують дотримання прав та свобод громадян, а також ефективну роботу державних органів.

Особливістю власне контрольно-наглядових відносин у сфері протидії домашньому насильству є те, що вони виникають між суб'єктами наділеними контрольно-наглядовими повноваженнями і суб'єктами, що зобов'язані протидіяти домашньому насильству.

Так Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» до системи суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відносить: 1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 2) інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; 3) загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб; 4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах (ст. 6) [4]. Своєю чергою, суб'єктами наділеними контрольно-наглядовими повноваженнями у цій сфері визначено Верховну Раду України, інші органи державної влади та громадські інституції (статті 33, 34) [4].

Отже, змістом контрольно-наглядових відносин у сфері протидії домашньому насильству є дотримання законодавства та встановлених процедур з боку уповноважених органів, що здійснюють заходи у сфері запобігання і протидії домашньому насильству з метою підвищення рівня забезпечення безпеки та допомоги потерпілим від домашнього насильства, притягнення винних до відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Бевзенко В. М. Публічно-правові відносини: сутність та ознаки. *Право і Безпека*, 2009. № 1. С. 6-12.
2. Горбач А. М. Структура адміністративно-правових відносин. *Прикарпатський юридичний вісник*, 2015. Вип. 3(9). Т. 3. С. 173-176.
3. Макаренко А.В. Адміністративне право. Київ, 2008. 264 с.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Верховна Рада України*: офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

Васьківський О. П.,
*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ, ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМОК ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Організація – це поняття, яке уособлює впорядкування (впорядкованість), єдність, послідовність. При цьому залежно від контексту вона (організація) може тлумачитися: як певний процес чи функція, що мають на меті досягнення певної впорядкованості конкретного кола елементів, забезпечення їх системного, раціонального та цілеспрямованого розміщення і функціонування; як певна соціальна інституція, що має вигляд системи та характеризується наявністю внутрішньої структури (будови, організації); як певний стану впорядкованості, узгодженості елементів, якого вже досягнуто чи планується досягнути в результаті реалізації тих чи інших організаційних заходів. З огляду на це, можемо дійти висновку, що організаційні засади, це певні основоположні правила, положення, способи

досягнення упорядкованості та структурованості певної системи, злагодженості та цілеспрямованості функціонування її структурних елементів. Організаційні засади допомагають досягти належного рівня цілісності та ефективності тієї чи іншої системи, зокрема системи медичного обслуговування членів сімей поліцейських. У цьому контексті слушною є думка про те, що організаційні цінності – це система загальноприйнятих норм, принципів та правил, яка є об'єднуючою силою всередині системи і робить її більш стійкою та адаптованою до більшості руйнівних факторів. Формування та зміцнення відповідних організаційних цінностей відбувається в тому випадку, коли створюються економічні, правові та психологічні умови [1, с.495].

Слід відмітити, що організаційні засади є явищем більш широким, аніж правові засади, які також спрямовані на впорядкування та спрямування у потрібне русло суспільних відносин. Однак, значна частина заходів, форм, способів, методів що мають на меті досягнення зазначених результатів, хоча і відбуваються на фоні загального регулятивного впливу права, втім за своєю суттю не є правовими і не мають юридичного характеру.

Враховуючи вище зазначені характеристики організації, а також виходячи із сучасного стану медичного обслуговування членів сімей поліцейських, вважаємо, що задля удосконалення системи цього обслуговування, необхідно покращити взаємодію між суб'єктами надання медичних послуг, між суб'єктами надання медичних послуг та органами влади у підпорядкуванні яких вони перебувають, а також між адміністрацією суб'єктів надання медичних послуг та власне особами, які по них звертаються. На сьогодні існує ціла низка досліджень, в яких висвітлюється сутнісний зміст та значення взаємодії, зокрема у контексті державного та муніципального управління. В.Р. Остропілець у своїх дослідженнях відмічає, що термін «взаємодія» широковживаним у багатьох галузях і є багатограним. Зокрема, поняття «взаємодія» досліджується вченими в царині теорії управління, кримінології, кримінального процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності. У контексті юридичної науки, підкреслює правник, взаємодія

досліджується, перш за все, як неодмінний елемент діяльності органів публічної влади [2, с.168]. І.В. Письменний охарактеризував управлінську взаємодію як участь у спільній діяльності суб'єктів управління в процесі досягнення суспільно необхідних цілей. Зважаючи на те, що управління є соціальним явищем, управлінська взаємодія тісно пов'язана із соціальною взаємодією, яка є більш широким видом соціальних зв'язків. У процесі соціальної взаємодії відбувається взаємовплив та взаємообумовленість окремих соціальних явищ, унаслідок чого вони змінюються, доповнюють один одного і формують єдину цілісну соціальну систему. Головним призначенням означеної взаємодії є об'єднання зусиль суб'єктів управління в напрямі задоволення соціальних потреб, зумовлених суспільно необхідними цілями [1, с.82]. С.К. Гречанюк називає взаємодію одним із основних елементів управління, яка визначає закономірності й особливості організації внутрішньо-системної і внутрішньоструктурної взаємодії правоохоронних органів, а також їх взаємодії з державними та недержавними формуваннями [3, с.14].

Тож, удосконалення засад взаємодії у контексті досліджуваної проблематики полягає у перегляді існуючих та запровадженні нових форм комунікації суб'єктів надання медичних послуг між собою, між цими суб'єктами та органами влади (перш за все тими, в сфері відання яких вони перебувають), між цими суб'єктами та членами сімей поліцейських, які власне є отримувачами означених послуг. Поліпшення взаємодії має на меті підвищення ефективності комунікації зазначених суб'єктів на задля: якісного та своєчасного надання медичних послуг; виявлення та оперативного усунення наявних проблем у системі медичного обслуговування членів сімей поліцейських; спільного вироблення напрямків та перспектив подальшого удосконалення і розвитку системи медичного обслуговування членів сімей поліцейських. Окремо, в рамках вирішення питання про покращення взаємодії у досліджуваній сфері, вважаємо за необхідне відмітити важливість запровадження засобів систематичного з'ясування думки відвідувачів закладів охорони здоров'я МВС стосовно якості їх обслуговування.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с.
2. Остропілець В.Р. Сутність та особливості взаємодії органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України з іншими правоохоронними органами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. Вип. 12(2). С. 167-170.
3. Гречанюк С.К. Взаємодія Державної кримінально-виконавчої служби України з публічними інституціями : моногр. Ірпінь : Нац. університет ДПС України, 2011. 400 с.

Вихристюк А. М.,

старший науковий співробітник

Науково-дослідного інституту публічного права,

кандидат юридичних наук

м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВИХ БІРЖ

Протягом більшої частини історії фондового ринку вважалося, що такий вид інвестування зосереджений лише для заможних верств населення, які зможуть, в разі виникнення ризику, залишитися з певною фінансовою базою. Однак, в силу активного розвитку суспільства, значення фондового ринку та його можливості постійно зростали, що зумовило необхідність формування ефективного механізму правового регулювання. Фондові біржі стали однією із складових економіки, тому без створення складної регуляторної структури неможливо забезпечити як корпоративний інтерес інвесторів, так і стабільність економіки країни.

Індустрія фондового ринку є однією з найбільш врегульованих в провідних країнах світу. Саме досвід економічно-розвинутих держав у порівнянні з Україною висвітлює перспективні напрямки вдосконалення функціонування фондових бірж, якими є захист прав учасників фондового ринку, боротьба з шахрайством, безпека фондового ринку тощо. На жаль, в Україні також спостерігається відсутність адміністративних повноважень у саморегулювальних організацій фондового ринку, що негативно відкликається у дотриманні етичних правил біржової торгівлі та відлякує закордонних інвесторів від участі на вітчизняному фондовому ринку.

Визначимо, що фондові біржі як предмет адміністративно-правового регулювання в Україні – це спеціально-організовані платформи обігу цінних паперів, діяльність яких регулюється та контролюється уповноваженими органами державної влади шляхом використання комплексного адміністративно-правового інструментарію відповідно до вимог законодавства з метою оптимального функціонування та розвитку фондового ринку.

Діяльність фондової біржі в Україні має такі особливості:

1) за організаційною природою фондова біржа є юридичною особою, що виступає попередником між продавцем та покупцем цінних паперів; 2) діяльність фондової біржі здійснюється на підставі ліцензії; 3) діяльність фондової біржі є прозорою та відкритою для державного регулювання; 4) держава забезпечує дотримання фондовими біржами законних вимог, процедур та правил фондового ринку; 5) діяльність фондової біржі та учасників фондового ринку захищається державою.

Формами діяльності уповноважених органів держави щодо здійснення державного регулювання діяльності фондових бірж в Україні є: прийняття правових та індивідуальних актів; ліцензування; реєстраційна діяльність; пруденційний нагляд; контроль; створення фінансових інструментів впливу; створення запобіжних інструментів впливу; юрисдикційна діяльність; укладання договорів; вчинення інших правових та організаційних заходів та дій щодо забезпечення функціонування фондових бірж.

Закони України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» та «Про ринки

капіталу та організовані товарні ринки» є основними спеціалізованими нормативно-правовими актами, що визначають особливості функціонування фондових бірж в Україні. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» спеціалізується на формуванні основ державного регулювання та системи суб'єктів регулювання діяльності фондових бірж. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» визначає теоретичні конструкції фондового ринку (в першу чергу, цінні папери), правовий статус учасників фондового ринку, правила та вимоги до біржових торгів.

Так, всі діючі фондові біржі здійснюють свою діяльність відповідно до чинних законів, нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Статуту фондової біржі, а також Правил фондової біржі.

Слід наголосити, що фондовий ринок України має великий потенціал, який на жаль, з певних причин реалізується не в повному обсязі. Такі причини мають як економічне, політичне, так і організаційне підґрунтя. З метою стабілізації, покращення ринку та створення належних умов для потенційних інвесторів в економіку країни необхідно здійснити ряд заходів задля покращення рівня інвестиційної привабливості, характер яких може проявлятися в правотворчій та організаційно-правовій діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері функціонування фондових бірж, в першу чергу, шляхом подальшої кодифікації нормативних засад діяльності фондових бірж в Україні.

До видів адміністративно-правового інструментарію функціонування фондових бірж в Україні слід віднести: видання нормативних та індивідуальних актів; інструменти електронного врядування; контроль; пруденційний нагляд як спеціальний інструмент; адміністративні та інформаційні послуги у сфері функціонування фондових бірж; адміністративний примус за порушення вимог законодавства щодо функціонування фондових бірж.

Гречана С. І.,

здобувач наукового ступеня доктора філософії

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМАТИКИ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ

Ефективність досудового розслідування кримінальних правопорушень та судового розгляду кримінальних проваджень значною мірою залежить від оптимального поєднання процесуальних дій, організаційних заходів й тактичних засобів, відповідно – комплексного поєднання кримінальної процесуальної форми досудового розслідування та її криміналістичного забезпечення.

У 2012 році відбулося прийняття нового Кримінального процесуального кодексу (КПК) України [1], з'явилася така новела кримінального процесуального законодавства як ст. 225 «допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні». Однак, повномасштабна агресія Російської Федерації, вплинула на всі аспекти суспільного та правового життя нашої держави. За сучасних реалій, відсічі збройної агресії Російської Федерації, запровадженням з 24 лютого 2022 року в Україні воєнного стану [2], кримінальне процесуальне законодавство зазнало змін. Так, згідно закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» від 28 липня 2022 року [3], були внесені зміни як до назви, так і змісту статті 225 КПК України.

Так, згідно ч. 1 ст. 225 КПК України, у виняткових випадках, пов'язаних із необхідністю отримання показань під час досудового розслідування, якщо через існування небезпеки для життя і здоров'я особи, її тяжкої хвороби, наявності інших обставин, що можуть унеможливити її допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань, сторона кримінального

провадження, представник юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, мають право звернутися до слідчого судді із клопотанням провести допит такої особи в судовому засіданні, в тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб. У цьому випадку допит здійснюється у судовому засіданні в місці розташування суду або перебування хворої особи в присутності сторін кримінального провадження з дотриманням правил проведення допиту під час судового розгляду. У порядку, визначеному ст. 225 КПК України, може бути допитаний свідок, потерпілий, а також особа, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого.

Актуальне на даний час розуміння тактики допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею склалося із врахуванням численних наукових та навчально-методичних напрацювань у таких галузях юридичної науки як конституційне право, міжнародне право, кримінальне право, кримінальний процес, криміналістика, юридична психологія та ін.

Враховуючи комплексний характер дослідження, наукові здобутки, які складають теоретичну основу дослідження, об'єднано у такі групи:

1) наукові праці щодо фундаментальних засад криміналістичної тактики (В.П. Бахін, В.О. Коновалова, В.Ю. Шепітько), тактики слідчих (розшукових) дій (Ю.М. Чорноус), тактики судового розгляду (І.І. Когутич, І.І. Шепітько);

2) наукові праці з актуальних питань збирання доказів та доказування у кримінальному провадженні (Н.В. Глинська, В.В. Вапнярчук, В.Г. Дрозд, О.П. Кучинська, Г.Р. Крет, М.А. Погорецький В.В. Фаринник);

3) наукові праці з питань судового контролю у кримінальному провадженні та кримінального процесуального інституту слідчого судді (І.В. Гловюк, М.А. Макаров, В.О. Попелюшко, С.В. Шапутько, С.Л. Шаренко);

4) наукові праці щодо кримінальних процесуальних, організаційних, тактичних, психологічних засад проведення

допиту як слідчої (розшукової) дії (В.К. Весельський, Л.Д. Удалова);

5) наукові напрацювання з питань застосування тактичних прийомів та їх комплексів під час проведення допиту (О.Я. Переверза, О.В. Фунікова), із врахуванням інноваційних підходів (О.П. Ващук, О.М. Домашенко) та практики Європейського суду з прав людини (В.В. Гвоздок);

6) наукові дослідження, що присвячені особливостям реалізації кримінального провадження за умов воєнного стану, протидії збройній агресії Російської Федерації (І.В. Гловюк, О.М. Дуфенюк О.М., Г.К. Тетерятник);

7) наукові праці, які безпосередньо стосуються окремих аспектів проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею (С.І. Смик, Д.О. Шингарьов).

Особливу увагу слід звернути на наведену крайню групу наукових праць, адже на підставі проведених досліджень ми можемо констатувати відсутність монографічних досліджень, які висвітлюють особливості тактики допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею. Однак, деякі аспекти проблематики дослідниками порушувалися. Так, мова йде про дисертаційне дослідження Д.О. Шингарьова «Забезпечення прав та законних інтересів осіб під час проведення допиту на стадії досудового розслідування» (Харків, 2017) [4].

Варто відзначити наукову працю С.І. Смик, яка у дисертаційному дослідженні «Підстави та процесуальний порядок здійснення допиту на стадії досудового розслідування в судовому засіданні» (Київ, 2018) [5], розглянула: сучасний стан та методологічні засади наукового дослідження допиту на стадії досудового розслідування в судовому засіданні у кримінальному провадженні України; зарубіжний досвід дослідження доказів судом на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні; допит слідчим суддею свідка, потерпілого на стадії досудового розслідування в судовому засіданні в системі слідчих (розшукових) дій. Авторкою розкрито процесуальний порядок вирішення питання про допит слідчим суддею свідка, потерпілого на стадії досудового розслідування в судовому засіданні: власне процесуальний порядок такого допиту та процесуальний порядок одночасного допиту двох чи більше вже

допитаних осіб на стадії досудового розслідування в судовому засіданні [5]. За результатами дослідження сформовано пропозиції щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства України.

Зважаючи на вагомий внесок вчених у розробку досліджуваних питань, хочемо зауважити, що така слідча (розшукова) дія як «допит під час досудового розслідування в судовому засіданні» потребує дослідницької уваги через такі обставини:

1) згідно закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених», від 28 липня 2022 року [3], були внесені зміни як до назви, так і власне змісту статті 225 КПК України. Тому ст. 225 КПК України «допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні», процесуальні положення котрої були досліджені, зазнала змін, і нині вона сформована у новій редакції та має назву «допит під час досудового розслідування в судовому засіданні». Так, у чинній редакції ст. 225 КПК України не була предметом дослідження за змістом наукових публікацій;

2) існуючі наукові напрацювання присвячені допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні з процесуального аспекту, під кутом зору науки кримінального процесу. Однак, організаційні, тактичні, психологічні засади та особливості їх реалізації залишилися не розкриті. Відповідно, у своєму дослідженні ми максимально звернемо увагу саме на тактику допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні, адже як у вчених, так і практиків саме «тактика» залишається «поза увагою», хоча саме вона визначає ефективність досягнення поставлених завдань.

Вказану тезу продемонстрували результати емпіричного дослідження. Так, на запитання до практичних працівників щодо того, які складові забезпечують ефективність проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні, опитані слідчі та слідчі судді відповіли наступним чином:

- 1) процесуальні (98,2 % слідчих, 99,0 слідчих суддів);
- 2) тактичні (71,4 % слідчих, 77,7 слідчих суддів);

- 3) організаційні (68,6 % слідчих, 86,4 слідчих суддів);
- 4) психологічні (55,3 % слідчих, 58,3% слідчих суддів);
- 5) морально-етичні (58,0 % слідчих, 62,1 слідчих суддів) та

ін.

При цьому 88,4% опитаних слідчих та 89,3% слідчих суддів відзначили необхідність у набутті знань щодо тактики допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні. Форма, у якій практики бажають отримати такі знання, це: підготовка методичних рекомендацій, навчальних посібників (71,4 % слідчих, 87,4% слідчих суддів), підготовка наукових статей (48,2% слідчих, 74,8% слідчих суддів); проведення додаткових занять у системі службової підготовки, навчальних тренінгів та семінарів (77,7 % слідчих, 84,5% слідчих суддів).

При формуванні тактики проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею, необхідно врахувати весь накопичений науковий досвід, а також приділяти увагу дотриманню міжнародних та європейських стандартів, вимог кримінального процесуального законодавства України, криміналістичних рекомендацій щодо використання тактичних прийомів та їх комплексів, а також враховувати конкретну слідчу ситуацію та індивідуальні особливості учасників даної (слідчої) розшукової дії.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

3. Закон України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» від 28 липня 2022 року № 2472-IX. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2472-20#Text>

4. Шингарьов Д.О. Забезпечення прав та законних інтересів осіб під час проведення допиту на стадії досудового

розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2017. 223 с.

5. Смик С.І. Підстави та процесуальний порядок здійснення допиту на стадії досудового розслідування в судовому засіданні : дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.09. Київ, 2018. 224 с.

Кобко О. В.,
*аспірант Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

СУТНІСТЬ ТЕРМІНУ «ГАРАНТІЯ» В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ

Загалом через неоднозначність тлумачення терміну «гарантія» зустрічаються різні ознаки, які покладаються в основу цього поняття. Науковці визначають гарантію як «умови», «засоби», «фактори», «заходи», «обов'язки держави», «механізм» тощо. Уточнюється, що гарантія – вельми об'ємне соціально-політичне і юридичне явище, яке використовується в багатьох галузях юридичної, соціологічної, філософської, політологічної, економічної та інших наук [1, с. 79-80; 2]. Тлумачний словник української мови визначає поняття «гарантія» як порука в чомусь, забезпечення чого-небудь; умови, що забезпечують успіх чого-небудь [3, с. 29]. В основі найбільш поширених визначень загального поняття гарантій лежить методологічне розуміння, що гарантії – це певні засоби забезпечення фактичної можливості користуватися правами і свободами. Тобто за допомогою гарантій створюються усі умови державою в користуванні наданих прав і свобод людині [1, с. 79-80; 2; 4].

Існує думка, що гарантії професійної діяльності журналістів є різновидом існуючих гарантій реалізації основних прав і свобод людини і громадянина. Якщо узагальнити існуючі

позиції щодо визначення зазначених гарантій то отримаємо наступне, це: 1) умови, прийоми, способи і засоби, за допомогою яких забезпечується реалізація їхніх прав і свобод [5, с. 123; 6, с. 143]; 2) запорука виконання державою та іншими суб'єктами правовідносин тих обов'язків, які покладаються на них з метою реалізації [7, с. 246] їхніх прав і свобод.

Тобто досліджувані гарантії розглядаються подвійно: 1) з позиції професійного журналіста як правосуб'єктної особи, яка наділена можливістю безперешкодної реалізації своїх прав та свобод; 2) з позиції держави і її уповноважених органів як відповідальних суб'єктів за можливість реалізації професійним журналістом своєї функціональної діяльності.

Причому, як вже стало зрозумілим, що йдеться як про комплекс загальних гарантій (загалом гарантій прав людини), так і професійних, які притаманні діяльності виключно професійного журналіста.

Уточнимо, що всі гарантії прав людини поділяють на загальні (загально-соціальні) та спеціальні (юридичні). Загальні гарантії це система ідеологічних, економічних, політичних, духовних та інших відносин, умов, факторів, що задекларовані в основному законі, без яких вимоги особистості до суспільства носили би суто формальний характер. Спеціальні (юридичні) гарантії – це встановлені державою із наданням їм формальної (юридичної) обов'язковості принципи і норми, які забезпечують здійснення зазначених прав і свобод шляхом належної регламентації порядку їх здійснення, а також їх охорони і захисту [8, с. 289].

Якщо вести мову про юридичні гарантії реалізації основних прав і свобод людини і громадянина то деякі автори визначають з означеного наступне: це передбачені законом засоби, які безпосередньо забезпечують правомірну поведінку суб'єктів суспільних відносин [9, с. 49] або порядок діяльності державних органів і установ, громадських організацій, що спрямована на попередження і припинення посягань на права громадян, на відновлення цих прав і притягнення винних за їх порушення до відповідальності [4]. Не повною мірою слід погодитись з позицією тих авторів, які визначають юридичні гарантії через правові засоби, адже такий підхід звужує зміст

гарантій. Зокрема під правовими засобами розуміють елемент правової діяльності – умов, способів і предметів, що використовує суб'єкт для досягнення його правової мети. Тобто правовий засіб виявляється частиною системи: правова мета – правовий засіб – правова діяльність [10, с. 134].

Втім ми погоджуємося із позицією тих авторів, які розглядають гарантії загалом та юридичні – зокрема, в першу чергу, як певну систему взаємопов'язаних форм і засобів (нормативних, інституційних і процесуальних), що забезпечують належне визнання, захист і реалізацію певних прав, відповідних обов'язків [10, с. 60]. Так, наприклад, В. Середюк, досліджуючи гарантії свободи масової інформації визначає, що гарантії – це система правових норм і принципів, організаційних засобів і способів, умов та вимог, за допомогою яких забезпечується право на пошук, збирання, одержання, передачу, створення та поширення інформації ЗМІ [11, с. 15].

Тобто із вище зазначеного можна зробити наступний висновок: загальні та професійні гарантії професійної діяльності журналістів встановлюються державою у межах нормативно-правових актів шляхом утвердження правил її здійснення, системи та процедур захисту для осіб, які такою діяльністю займаються на законних підставах, забезпечуючи тим самим дотримання конституційних прав і свобод громадян в інформаційній сфері.

Список використаних джерел:

1. Кулініч О. О. Гарантії конституційного права на освіту: поняття та ознаки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2014. № 1. С. 78-84.
2. Сорока Л. *Адміністративно-правовий механізм реалізації Космічної доктрини України: теорія і практика*. ТОВ. «Леся», 2020. 374 с.
3. Білодід І. К. *Словник української мови: в 11 томах. Том 2*. Наукова думка, 1970–1980.
4. Прянішнікова І. В. *Адміністративно-правові засади взаємодії засобів масової інформації з органами Національної поліції під час запровадження правового режиму воєнного стану: дисер. канд. юрид. наук: 12.00.07*. Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2022. 232.

5. Кушніренко О. Г., Слінько Т. М. Конституційне право України у запитаннях і відповідях. Харків: Майдан, 2013. 328 с.
6. Слінько Т. М. Міжнародно-правові гарантії реалізації права людини і громадянина на інформацію. *Наше право*, 2013. № 12. С. 142–148.
7. Рабинович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина. Київ: Атака, 2004. 464 с.
8. Міхальов В. О. Класифікація юридичних гарантій прав і свобод особистості в Україні. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України): у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С.В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 1. С. 288-290.
9. Недбайло П. Е. Система юридических гарантий применения советских правовых норм. Правоведение. 1971. № 3. С. 49–53
10. Гетьманцева Н. Митрицька Г. Правові засоби у механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері найманої праці. Підприємництво, господарство і право, 2021. № 3 С. 132–140.
10. Нерсисянц В. С. Система юридичних гарантій права і свободи громадян. Соціалістична правова держава: концепція та шляхи реалізації. Юридична література, 1990. С. 60–65.
11. Середюк В. В. Свобода масової інформації: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2010. 18 с.

Крижесвський В. В.,
докторант кафедри
публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат наук з державного управління
м. Київ, Україна

ЗМІСТ І СУТНІСТЬ РЕЄСТРАЦІЇ ЯК ЗАСОБУ ОХОРОНИ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ

Сфера довкілля як у загальноправовому так і соціальному розумінні є досить розгалуженою системою правовідносин, що з одного боку регулюється державою завдяки існуючим методам і засобам, а з іншого боку, цією ж державою, в інтересах забезпечення прав і свобод людини і громадянина забезпечується її охорона та захист.

Дослідники вказують, що трьома найсерйознішими сучасними проблемами планетарного масштабу Верховним комісаром ООН з прав людини названо руйнування природи, забруднення навколишнього природного середовища та зміну клімату, а за даними Програми ООН з навколишнього середовища, приблизно 92% населення планети проживає в місцях, де рівень забруднення повітря перевищує норми, встановлені Всесвітньою організацією охорони здоров'я [1]. Відповідно, такі чинники та фактори, перш за все потребують змістовного та комплексного державного регулювання з метою забезпечення безпеки власних громадян і недопущення руйнування планетарної екологічної системи.

О.О. Обушак зазначає, що захист пов'язується з конкретним правопорушенням або оспоруванням прав, тобто під «захистом» розуміється передбачена законодавством діяльність відповідних публічних органів щодо поновлення порушеного права, припинення таких порушень, а також створення необхідних умов для притягнення до юридичної відповідальності осіб, винних у вчиненні протиправних дій, внаслідок яких було завдано шкоди правам та законним інтересам суб'єктів. Таким чином, поняття «охорона» і «захист» співвідносяться, як ціле й частина [2, с. 75–86]. Відповідно, спираючись на це, слід

звернути увагу, що передбачені законодавством України інструменти регулювання правовідносин у сфері довкілля мають перш за все охоронну, а вже після спроби чи фактичного їх порушення в дію вступатимуть захисні юридичні конструкції.

Одним із найбільш комплексних і тривалих у дії є інститут реєстрації, як способу охорони правовідносин у сфері довкілля, що на нашу думку потребує конструктивного оновлення з урахуванням сучасних правоохоронних тенденцій у сфері екології, а також триваючої збройної агресії росії проти України та здобуття Україною статусу кандидата в члени Європейського союзу.

Наприклад, на думку Г.В. Манько, необхідно, чітко регламентувати порядок здійснення адміністративної процедури у сфері захисту довкілля та природних ресурсів. Має бути забезпечено право на подання заяви про надання послуги не лише на особистому прийомі, але й поштою, по телефону, факсом, електронною поштою, якщо це дозволяють технічні можливості уповноваженого органу публічної адміністрації. Про отримання письмової або усної заяви має робитися відповідний запис у спеціальному журналі реєстрації заяв з одночасною видачею довідки про таку реєстрацію, із зазначенням у ній дати та номеру реєстрації. Отримання заяви по телефону, факсом чи електронною поштою має підтверджуватися аналогічним способом, із повідомленням дати та номеру реєстрації [3].

Крім цього, Л.М. Пелиньо, також указує, що налагодження системи екологічного обліку в Україні на підприємствах лісового сектора економіки сприятиме формуванню дійової системи екологічного аудиту, участь в якій даватиме підприємствам більші шанси одержувати реальні прибутки при одночасному гармонійному ставленні до довкілля. Виділення окремих екологічних рахунків дасть змогу контролювати плановий кошторис витрат і акумулювати дані про загальну суму екологічних доходів і витрат з подальшим відображенням її в звітності та більш адекватного розподілу між видами продукції [4].

Відповідно, зазначені елементи механізму реєстрації, як засобу охорони правовідносин у сфері довкілля хоч і потребують вдосконалення, проте забезпечують стабільність та непорушність

правоохорони в указаному сегменті, забезпечують дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні та світі, а також сприяють зменшенню негативного впливу навколишньому природньому середовищу в умовах глобалізації та технологізації всіх виробничих процесів.

Список використаних джерел:

1. Рада ООН визнала право людини на чисте довкілля.
URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/09/novyna/svit/rada-onn-vyznala-pravolyudyny-chyste-dovkillya>.

2. Обущак О.О., Обущак С.А. Адміністративне регулювання у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Вип. 36. 2009. С. 75–86.

3. Манько Г.В., Стадії здійснення адміністративної процедури у сфері захисту довкілля та природних ресурсів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2021/65. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.65.44>

4. Пелиньо Л. М. (2008). Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення в сфері охорони довкілля. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. № 18(2). С. 70-75.

Литвинов Є. В.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
ПІДРОЗДІЛІВ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ
ЗЛОЧИННОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Організована злочинність утворює значну небезпеку для суспільства коли воно знаходиться у стані реформування та розбудови державно-правової системи, а також особливо зараз –

під час повномасштабного військового вторгнення російської федерації на територію нашої країни.

Саме така сприятлива для організованої злочинності ситуація містить у собі загрозу її проникнення практично у всі сфери суспільних відносин. На сьогодні кількісні й якісні зміни у структурі організованої злочинності характеризуються удосконаленням існуючих, застосуванням новітніх способів учинення кримінальних правопорушень, форм та способів протидії досудовому розслідуванню. Дедалі спостерігається входження до злочинних угруповань як колишніх, так і діючих працівників правоохоронних органів, представників органів державної влади й управління.

Технологія організованої злочинної діяльності дедалі значно ускладнюється, що зумовлено використанням новітніх технічних засобів, складними й витонченими способами підготовки й приховування кримінальних правопорушень, які традиційними методами виявляти досить складно. Дії злочинців набувають усе більш зухвалого й жорстокого характеру. Суб'єкти підвищеного злочинного впливу намагаються активніше долати кордони, утворюючи при цьому аналоги транснаціональних компаній, які займаються злочинним бізнесом. Концентрація значних матеріальних цінностей в руках лідерів злочинних угруповань обумовлює зростаючий інтерес до їх безпосередньої участі у політичних процесах держави. Лідери злочинних організацій, «злодії у законі» вживають вичерпних заходів щодо максимального представництва в органах законодавчої влади, органах влади й управління, новостворених правоохоронних органах. Окрім того, здійснюються безпрецедентні заходи щодо становлення на грошове утримання керівників органів прокуратури, підрозділів Національної поліції, представників органів влади та управління, особливо антикорупційних та судових органів.

Так, О. М. Соловей при розгляді положень, що стосуються адміністративно-правового статусу штабів ОВС, наводить тези, що розглядають правовий статус як багатоаспектну категорію, що, по-перше, має загальний, універсальний характер, включає статуси різних суб'єктів правовідносин – держави, суспільства, особи тощо; по-друге, відбиває індивідуальні особливості

суб'єктів і реальне положення їх у системі різноманітних суспільних відносин; по-третє, не може бути реалізований без обов'язків, що кореспондуються правом, без юридичної відповідальності, у необхідних випадках – без правових гарантій; по-четверте, категорія «правовий статус» визначає права та обов'язки суб'єктів у системному вигляді, що дає змогу здійснити порівняльний аналіз статусів різних суб'єктів для відкриття нових шляхів її вдосконалення [1].

Згідно чинного законодавства, одним із основних завдань Національної поліції є протидія злочинності [2]. Це завдання в тій чи іншій мірі виконують всі підрозділи, проте діяльність окремих підрозділів за напрямками їх роботи може додатково, більш детально, регулюватись іншим законами та підзаконними нормативно-правовими актами. Так підрозділи по протидії організованій злочинності в системі Національної поліції додатково мають своєю метою встановлення контролю над організованою злочинністю, її локалізація, нейтралізація та ліквідація, усунення причин і умов існування організованої злочинності.

Компетенція підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань, яка становить окремий блок їх адміністративно правового статусу закріплена такими нормативно правовими актами – Конституцією України, Законом України «Про Національну поліцію України» від 02.07.2015, Законом України «Про організаційно правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993, Законом України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014, Кримінальним та Кримінально-процесуальним кодексами України, Наказом Національної поліції України «Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України» №1077 від 23.10.2019 та іншими.

Організація діяльності Департаменту стратегічних розслідувань, управління, що входять до його складу, контроль за його діяльністю входять до складу структурно-організаційного блоку. Всі ці функції виконує начальник Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, його права та обов'язки, функції врегульовані відповідним Положенням, відповідно до якого він здійснює видання наказів

та розпоряджень, приймає рішення розпорядчого та контролюючого характеру, здійснює організацію та контроль за їх виконанням.

Список використаних джерел:

1. Соловей О.М. Адміністративно-правовий статус штабів ОВС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право» Випуск 34-2. 2015. С. 233–236.
2. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII.

Мельникович М. С.,

*доктор філософії за спеціальністю 081 Право,
доцент кафедри права та публічного управління
Заклад Вищої Освіти «Університет Короля Данила»
м. Івано-Франківськ, Україна*

ХРИСТИЯНСЬКІ ОСНОВИ ПРАВ ЛЮДИНИ

У християнському розумінні права людини – це не дарунок держави чи уряду, отже, вони з’являються не внаслідок їх закріплення у міжнародних договорах або національних правових актах. «Усі християни погоджуються, що закони про права людини не є авторитетними лише тому, що ці закони прийняті державою, – стверджує Р. Траер. – Нацистський режим є яскравим прикладом несправедливості, яку, втім, може бути здійснено через законні укази держави» [8]. Можемо констатувати, що забезпечення прав людини передбачає, що закони і угоди повинні виконуватися, оскільки вони є морально виправданими, а не просто тому, що це – акти позитивного права. Проте конвенціональна теорія позбавляє права людини цього морального вмісту.

На відміну від конвенціоналістів християнські філософи переконані, що людина як суб’єкт моральної свідомості, котрий кардинально вирізняється від навколишнього середовища тим, що здатний пізнати Бога, задля забезпечення свободи у своїй

поведінці має керуватися веліннями морального закону, який є втіленням божественного провидіння. Відповідно, цей закон, який І. Кант називає «категоричним імперативом», має безумовний і апіорний характер, він не обумовлений зовнішніми чинниками та становить внутрішню сутність людини.

Категоричний імператив проголошує: «Чини так, щоб максима твоєї поведінки могла бути водночас і принципом загального законодавства» [50, с. 528]. Фактично цей імператив є філософсько формалізованою заповіддю Христа, який у Нагірній проповіді проголосив: «Усе чого ви бажаєте, щоб люди чинили вам, то й ви чинить їм!» (Мтф. 7: 12).

Відтак християнська етика надає концепту прав і свобод людини універсального життєстверджувального творчого характеру. Проаналізувавши підходи різних наукових шкіл, М. Стакхауз стверджує, що за логікою всі розмови про права людини мають включати принаймні такі два припущення: по-перше, члени суспільства повинні вірити, що існує універсальний моральний закон, що перевищує власну культуру, суспільство або період історії, про які вони можуть щось знати з відносною ясністю; по-друге, це універсальне моральне право має включати затвердження гідності кожної людини як учасника у взаєминах з іншими, у спільноті, яка поширюється на все людство [7, с. 37].

У той час як концепт прав людини від початку подається як антитеза авторитарній владі. «Онтологія прав людини не повинна бути зведена до правової інфраструктури прав людини», – наголошує Е. Ланглоїс. Австралійський вчений зазначає: «Твердження, що джерело прав людини криється у «природному праві» більше не є досить переконливою відповіддю, а дійсна сутність прав людини перебуває у філософських твердженнях про цінність людської особистості» [5]. Відтак секулярний підхід не відображає глибини онтологічного розуміння поняття «права і свободи людини».

Головною проблемою онтології прав людини є співвідношення свободи і відповідальності. Усі згадані секулярні концепції виходять із презумпції свободи індивіда як цілі та засобу людського існування, визнаючи абсолютну цінність особистості.

Аналізуючи вміст цієї домінуючої досі у правовій науці парадигми, відомий український правознавець С. Максимов вказує, що індивідуалізм є важливою політико-філософською передумовою доктрини фундаментальних прав, він затверджує онтологічну первинність індивідуального суб'єкта й аксіологічну цінність його свободи й автономії [1, с. 27–36].

Проте штучна відірваність секулярних теорій від духовних джерел незмінно призводить їх до втрати морального фундаменту і виродження у форму радикального лібертаріанізму, за яким люди абсолютно вільні діяти так, як вони вирішують діяти. Тому сьогодні, зважаючи на проблеми, що постали у західному суспільстві через абсолютизацію індивідуальної свободи, деякі вчені пропонують ревізійністське розуміння філософської основи прав людини. Зокрема К. Гоулд стверджує, що права людини засновані на соціальності та самі по собі є принципово соціальними або реляційними концепціями, хоча наявні інтерпретації це найчастіше не визнають [4]. Ця думка цілковито корелюється із християнським трактуванням онтології прав людини, яке виходить з того, що ці права є реляційними, тобто вони виявляються через відносини з іншими суб'єктами. «Людина не має прав як особистість, але тільки по відношенню до оточуючих у спільноті і в кінцевому рахунку стосовно Бога», – наголошує Р. Траєр [8].

Важливо акцентувати на тому, що, у той час як секулярна філософія прав людини знаходить свою точку опори в окремій особистості та її індивідуальному виборі, християнська концепція прав людини, яка впливає з віри і включає обов'язки перед Богом, передбачає пріоритетність обов'язків щодо своїх ближніх порівняно з власними правами. «У християнстві правове мислення починається не там, де людина виявляє наявність або відсутність (обмеження) власних прав, а там, де вона поважає права іншої людини і упокорюється перед ними, упокорюється перед її свободою, дозволяє їй бути іншою», – констатує Л. Іванова [3]. Християнські авторитети наполегливо закликають піклуватися не тільки про права індивідуума, але й про права осіб у громаді, а про їхні обов'язки дбати так само як і про їхні права.

Водночас християнська онтологія прав людини трактує гідність особистості як реляційну категорію, бо ця первинна дарована

Богом чеснота потребує постійного підтвердження у людських діяннях. Здійснюючи добро, особистість набуває гідності. Звідси постають два різновиди свободи: внутрішня свобода від зла і свобода морального вибору. Свобода від зла є самоцінною. Свобода ж вибору набуває цінності, а особистість – гідності, тільки коли людина обирає добро. Навпаки, коли індивід обирає зло, свобода вибору веде до саморуйнування і завдає шкоди гідності людини та суспільній моралі.

Отже, про права людини можна говорити тільки в тому разі, якщо та чи інша доктрина визнає людську гідність як наслідок вільного вибору на користь добра перед спокусою зла. Це означає, що аморальної гідності не буває, а відтак відрив концепту прав і свобод людини від моральності означає його суцільну профанацію. Таке християнське розуміння сутності прав людини розкривається, зокрема, у фундаментальному акті католицької Церкви – енцикліці *Pasem in Terris* («Мир на землі»), яку прийнято називати Декларацією про встановлення миру в правді, справедливості, милосерді та свободі, де наголошується, що в практиці реалізації прав людини пріоритет повинен належати їх духовному змісту і націленості на утвердження духовних цінностей [6].

Список використаних джерел:

1. Максимов С. І. Верховенство права: світоглядно-методологічні засади. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» (Серія: Філософія), 2016. № 4 (31). С. 27–36.
2. Кант И. Критика практического разума. СПб.: Наука, 1995. 528 с.
3. Иванова Л. О. Религия и права человека. Библиотека научной и учебной литературы. 2002. URL: http://sbiblio.com/biblio/archive/ivanova_religipravachel/
4. Gould C. C. A Social Ontology of Human Rights. Philosophical Foundation of Human Rights. Oxford Scholarship Online. 2015. URL: <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199688623.001.0001/acprof-9780199688623>
5. Langlois A. The Elusive Ontology of Human Rights. Global Society. 2004. Vol. 18, Iss. 3. P. 243–261. URL:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/>

10.1080/1360082042000221469?journalCode=cgsj20

6. Pacem in Terris. Enciclical of Pope Joan XIII on Establishing Universal Peace in Truth, Justise, Charity, and Liberty. 1963. 11 April. Vatican official site. URL: http://w2.vatican.va/content/john-xxiii/en/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_11041963_pacem.html

7. Stackhous M. L. A Christian Perspective on Human Rights. Shaping Public Theology / ed. by S. R. Paeth, E. H. Breitenberg, H. J. Lee. Cambridge: William B. Eerdnards Company, 2014. P. 371–382.

8. Traer R. Christian Support for Human Rights. Religion and Human Rights. 2009. Vol. 4. URL: <http://religionhumanrights.com/Religion/Christian/christian.fhr.htm>

Моргун Д. О.,

аспірант приватного вищого навчального закладу

«Європейський університет»

м. Київ, Україна

«КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА МАСОВЕ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ (АНАЛІЗ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 363-1 КК УКРАЇНИ)»

Об'єкт даного злочину складають суспільні відносини щодо забезпечення безвідмовного функціонування комп'ютерної техніки та мереж електрозв'язку як технічних засобів забезпечення відносин власності на інформацію.

Предметом даного злочину є повідомлення електрозв'язку – відомості, подані у вигляді, що дозволяє їх передавати за допомогою комп'ютерних мереж або мереж електрозв'язку.

Оскільки склад злочину, передбачений статтею 363-1 КК, є матеріальним, до ознак його об'єктивної сторони належать: 1) діяння – масове розповсюдження повідомлень електрозв'язку, здійснене без попередньої згоди адресатів; 2) суспільно

небезпечні наслідки – порушення або припинення роботи електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку; 3) причинний зв'язок між діянням та наслідками.

Отже, діяння як ознака об'єктивної сторони цього складу злочину полягає в розповсюдженні повідомлень електрозв'язку, тобто направленні певним адресатам копій даних повідомлень, яке, по-перше, є масовим і, по-друге, здійснюється без попередньої згоди адресатів.

Розповсюдження слід вважати масовим тоді, коли одне або кілька повідомлень отримує більше ніж один адресат, адже в диспозиції аналізованої статті мова йде про множинність повідомлень електрозв'язку та їх адресатів. Зазначимо, що поняття «масове» в даній нормі використовується як оцінне, тобто встановлення того, чи було певне розповсюдження повідомлень електрозв'язку масовим, залежить від аналізу багатьох обставин конкретного розповсюдження (кількість повідомлень або копій повідомлень, їх розмір; кількість адресатів; час, що було використано для розповсюдження; технічні характеристики обладнання, яке використовувалося для розповсюдження, тощо).

Відсутність попередньої згоди адресатів полягає в тому, що адресат ні в якій формі (письмово, усно, шляхом використання електронної пошти або в інший спосіб) не давав згоди на надсилання йому повідомлень, що є предметом злочину.

Порушення роботи електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку, являє собою таку зміну режиму роботи комп'ютерної техніки або мережі електрозв'язку, яка створює загрозу для їх функціонування, тобто погіршення роботи повністю або частково, тимчасове створення перешкод для використання за призначенням.

Припинення роботи електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку полягає в тимчасовому або остаточному припиненні функціонування комп'ютерної техніки або мереж електрозв'язку, невиконанні ними завдань щодо зберігання, опрацювання, пересилання чи отримання комп'ютерної

інформації або інформації, що передається мережами електрозв'язку.

Суб'єкт даного злочину загальний.

Суб'єктивна сторона характеризується виною у формі прямого умислу стосовно діяння й умисним або необережним ставленням до наслідків. Особа усвідомлює, що вчиняє масове розповсюдження повідомлень електрозв'язку, і бажає вчинити такі дії, а також вона бажає або свідомо допускає порушення чи припинення роботи комп'ютерної техніки чи мереж електрозв'язку або легковажно розраховує на ненастання таких наслідків.

Як приклад злочину, передбаченого даною статтею, можна навести випадок, що мав місце у 2006 році. Основні обставини цього випадку наступні [1]. А. створив комп'ютерну програму для масового розсилання коротких текстових повідомлень (SMS-повідомлень) на сайт ЗАТ "Джи Ес Ем" і через нього на машинні носії абонентів, яке призводило до несанкціонованого блокування інформації та порушення роботи комп'ютерної мережі. Після цього, усвідомлюючи, що використання програми спричинить блокування інформації та порушення роботи комп'ютерної мережі, привів її в дію. У результаті 23 травня 2006 р., у період від 00 годин 29 хвилин до 02 години 46 хвилин, абоненти кількістю 11261 особа отримали SMS-повідомлення нецензурного змісту, що мало наслідками: 1) порушення роботи комп'ютерної мережі ЗАТ «Джи Ес Ем», тобто створення аварійної ситуації, що класифікується, відповідно до чинної Інструкції про порядок дій інженера групи оперативно-технічного управління в аварійних ситуаціях, як подія першої категорії "аварія" (подія, яка призводить до погіршення роботи мережі в цілому або її окремих ділянок, у результаті перевантаження обладнання, викликаного пересиланням надто великого обсягу інформації, та тимчасового створення перешкод для її функціонування відповідно до призначення); 2) блокування комп'ютерної інформації, тобто позбавлення абонентів мережі «Водафон» ЗАТ «Джи Ес Ем» можливості приймати та надсилати інші SMS-повідомлення в зазначений період. Такі дії А. повторив і 24 травня 2003 р. На підставі КК України їх можна кваліфікувати за сукупністю злочинів як: 1) створення з метою

використання шкідливої комп'ютерної програми, призначеної для несанкціонованого втручання в роботу комп'ютерної мережі (ст. 361-1 КК); 2) несанкціоноване втручання в роботу комп'ютерної мережі, що призвело до блокування комп'ютерної інформації (ст. 361 КК); 3) масове розповсюдження повідомлень електрозв'язку, що призвело до порушення роботи комп'ютерної мережі (ст. 363-1 КК)

Список використаних джерел:

1. Вирок Рівненського міського суду Рівненської області по справі № 1-738/2007 від 25 жовтня 2007 року // Єдиний державний реєстр судових рішень. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Мурдій І. Ю.,

*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ АВТОМОБІЛЬНИМИ ДОРОГАМИ В УКРАЇНІ

Державна політика в сфері управління автомобільними дорогами – це визначений у нормативно-правових актах комплексний напрям діяльності держави в особі уповноважених нею органів і посадових осіб, у межах якого здійснюється регламентація суспільних відносин з метою задоволення державних і суспільних потреб щодо функціонування та розвитку лінійного комплексу інженерних споруд, що призначений для безперервного, безпечного та зручного руху транспортних засобів.

Проте, говорячи про державну політику в сфері управління автомобільними дорогами в Україні, не можна не відмітити її фрагментарне закріплення на нормативно-правовому рівні, відсутність загальних напрямів її формування та реалізації.

Яскравим прикладом такого положення справ є приписи ст. 6 Закону України «Про автомобільні дороги», які з огляду на її назву «Державна політика у сфері управління автомобільними дорогами» й мали визначати сутність такої політики та напрями її реалізації. Однак, як свідчить її аналіз, стосовно безпосередньо державної політики в сфері автомобільних доріг, в її приписах йдеться лише в тій частині, що її здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері дорожнього господарства. При цьому слід відмітити, що вказаний центральний орган виконавчої влади відповідальний за стратегію розвитку всіх автомобільних доріг на території України [1]. Разом із тим, як свідчить аналіз чинного національного законодавства, така стратегія не знайшла свого належного закріплення.

Так, на сьогодні можна говорити лише про проект Стратегічного плану розвитку автомобільного транспорту та дорожнього господарства на період до 2020 року, текст якого розміщено на офіційному сайті Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України [2], який, як слідує з аналізу його назви, на сьогодні вже втратив свою актуальність. Окремі аспекти державної політики в сфері управління автомобільними дорогами визначено в морально застарілих нормативно-правових актів. Прикладом такого акта законодавства може служити чинна на сьогодні Концепція Державної програми реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування, затверджена рішенням колегії Міністерства транспорту та зв'язку України від 23 червня 2008 року № 14 [2] і введена в дію наказом Міністерства транспорту та зв'язку від 3 липня 2008 року № 806 [3]. Ряд програм, стратегій і концепцій, що стосуються державної політики в сфері управління автомобільними дорогами, стосуються лише їх окремих різновидів або більш широкої сфери суспільних відносин.

У даному випадку в якості прикладу слід навести Державну цільову економічну програму розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018–2023 роки, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2018 року № 382 [4], а також Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затверджену

постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 [5]. Також у цьому контексті слід навести Концепцію реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2008 року № 1096-р [6] (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування» від 31 березня 2015 року № 432-р [7]). Окремі аспекти державної політики в сфері управління автомобільними дорогами в Україні визначено в Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 травня 2018 року № 430-р [8].

Отже, як свідчить проведений аналіз, на сьогодні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, що комплексно визначив би правові засади державної політики в сфері управління автомобільними дорогами. При цьому слід підкреслити, що будь-який напрям державної політики, в тому числі в сфері управління автомобільними дорогами в Україні, в першу чергу, має знайти своє закріплення в приписах чинного національного законодавства, оскільки суб'єкти його реалізації мають діяти у відповідності до нормативних приписів. Саме тому вважаємо, що на сьогодні є гостра потреба в розробленні й подальшому прийняттю комплексної Стратегії формування та реалізації державної політики в сфері управління автомобільними дорогами в Україні. Такі кроки є вкрай необхідними з огляду на значення державної політики в сфері управління автомобільними дорогами, оскільки в межах її формування та реалізації забезпечуються: права громадян на свободу пересування; безперервний, безпечний та зручний рух транспортних засобів; соціально-економічний розвиток держави; зниження рівня аварійності на автомобільних дорогах; обороноздатність країни; підвищення іміджу країни на міжнародній арені; тощо.

Список використаних джерел:

1. Про автомобільні дороги: закон України від 08.09.2005 № 2862-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 51. Ст. 556.

2. Проект Стратегічного плану розвитку автомобільного транспорту та дорожнього господарства на період до 2020 року. *Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України*. URL: <https://t1p.de/kkefb/>.

3. Про введення в дію рішення колегії від 23.06.2008 № 14: наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 03.07.2008 № 806. *Відомості Міністерства транспорту та зв'язку України*. 2008. № 13. стор. 101.

4. Про затвердження Державної цільової економічної програми розвитку автомобільних доріг загального користування державного значення на 2018–2023 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 № 382. *Офіційний вісник України*. 2018. № 42. Ст. 1480

5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. *Офіційний вісник України*. 2020. № 67. Ст. 2155.

6. Про схвалення Концепції реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.08.2008 № 1096-р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 63. Ст. 2148.

7. Деякі питання реформування системи державного управління автомобільними дорогами загального користування: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 432-р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 38. Ст. 1150.

8. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р. *Офіційний вісник України*. 2018. № 52. Ст. 1848.

Небитова Н. Ю.,
аспірант кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ СПІВПРАЦІ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

З торгівлею людьми стикнулася майже кожна країна світу, і яка є країною постачальником, і транзиту чи призначення. Важко зібрати точні та повні дані про справжні масштаби торгівлі людьми, зокрема тому, що багато випадків торгівлі людьми відбуваються таємно і не реєструється офіційно. Втім кількість жертв торгівлі людьми, які реєструються щороку, зростає, що також є результатом вдосконалення методів виявлення та звітності.

Враховуючи важливість міжнародного співробітництва у створенні заходів протидії торгівлі людьми, міжнародними інституціями розробляються нові інструменти співпраці. Міжнародні правові інструменти базуються на передумові, що проблему торгівлі людьми, як на національному, так і на місцевому рівні, можна ефективно вирішити лише на основі всеосяжних стратегій, які ґрунтуються на правах людини та враховують транснаціональний характер проблеми.

Метою створення дієвих правових інструментів для успішної взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми є:

- підвищити обізнаність та допомогти політикам у національних урядах, системам кримінального правосуддя, правоохоронним органам, неурядовим організаціям та міжурядовим організаціям зрозуміти як ефективно реагувати на торгівлю людьми;

- запропонувати шляхи, за допомогою яких національні урядові та інші відповідні установи та організації можуть розробити різні елементи комплексної стратегії запобігання та вирішення проблеми торгівлі людьми;

- запропонувати шляхи, за допомогою яких держави та різні відповідні урядові та неурядові організації можуть стати

більш здатними ідентифікувати жертв торгівлі людьми та запропонувати їм ефективний захист та допомогу;

- запропонувати шляхи, за допомогою яких держави, правоохоронні органи та різні інші урядові та неурядові організації можуть співпрацювати між собою у боротьбі з торгівлею людьми та розробляти ефективні заходи проти неї [1].

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколи до неї [2, 3] складають частину міжнародно-правової бази, що стосується протидії торгівлі людьми. Вони включають гуманітарні, правозахисні та інші інструменти загальноправового характеру (наприклад, інструменти проти торгівлі людьми або рабства) та спеціально-правові інструменти (наприклад, що стосуються рабства або торгівлі людьми, що пов'язані із сексуальною експлуатацією).

Для вирішення багатьох складних питань, пов'язаних із торгівлею людьми, міжнародна спільнота пропонує використовувати мультиагентський підхід. Співпраця між агенціями не проста і для її ефективної роботи потрібні час і зусилля. Тому, необхідно узгодити на початку структуру управління такою діяльністю. Мультиагентський підхід може спиратися на існуючих домовленостях або створювати нові. При укладанні нових необхідно враховувати та визначити наступні ключові елементи: 1) контакти ключових представників агентств; 2) особисті зв'язки між представниками різних агентств; 3) мультиагентське навчання; 4) спільну оцінку місцевих пріоритетів; 5) регулярний обмін інформацією та даними; 6) протоколи (плани) спільної роботи, і 7) управлінські структури та процеси для подальшого розвитку мультиагентського підходу [2].

Тому необхідно використати найкращу міжнародну практику щодо взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми, шляхом укладання офіційних угод або меморандумів, що визначають роль та відповідальність правоохоронних органів, з одного боку, та відповідних інституцій – з іншого, з метою урегулювання співпраці між ними.

Список використаних джерел:

1. Toolkit to Combat Trafficking in Persons. Global Programme Against Trafficking in Human Beings. *United Nations*, 2006. URL:

https://www.unodc.org/pdf/Trafficking_toolkit_Oct06.pdf

2. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. *Верховна Рада України офіційний сайт*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_791

3. Legislative guide for the protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children. *United Nations Office on Drugs and Crime*, 2020. URL: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_LegislativeGuide_Final.pdf

Осінов Ю. В.,

*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

ЩОДО ЕЛЕМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Логічним є твердження, що в межах аналізу складових елементів механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду основний науковий інтерес полягає у визначенні юридичних засобів як таких, що є основоположними для забезпечення його ефективного функціонування.

Щодо поняття юридичних (правових) засобів, воно інтерпретується у науці неоднозначно [1, с. 89], причому часто мова йде про особливий клас інституційних явищ правової дійсності, які втілюють регулятивну силу права, яким належить роль її активних центрів [2, с. 104], що завгодно, якщо воно призначене для досягнення правової мети [3, с. 134].

Отже, юридичним засобом у контексті механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду є конкретний інструмент, який застосовний позивачем чи заявником під час процедури залучення судової системи до вирішення публічно-правового спору. Причому важливо розуміти, що такі інструменти можуть бути: 1) у вияві дій, що спрямовані на забезпечення подальшого захисту порушених чи оспорених прав, свобод або законних інтересів індивідуалізованої особи чи то публічного інтересу (наприклад, подання позовної заяви); 2) зняряддям, яке слугує для активізації розгляду адміністративної справи з подальшим її вирішенням (наприклад, судовий збір).

На нашу думку, не буде помилковим застосування як одного, так й іншого зі запропонованих варіантів для інтерпретації означеного терміну, адже наукова доктрина досі не визначилась з тим, який підхід якнайкраще розкриває його сутність.

Уточнимо також, що загалом елементний склад досліджуваного механізму можна розглядати двояко, зокрема з позиції виключного формування його складу юридичними засобами або у дискурсі їхньої єдності з іншими складовими.

Як приклад, якщо розглядати позицію О. Мельничук у контексті механізму реалізації прав людини загалом, вчена пропонує виокремлювати загальносоціальні (неправові) чинники та правові засоби. Вона уточнює, що важливе значення для ефективного функціонування такого механізму має наявність як одних, так і інших. Адже лише в сукупності вони спроможні створити належні умови для реалізації відповідного права людини [4, с. 26–27]. У контексті цього дослідження можна стверджувати, що належні соціальні умови забезпечують авторитетність судової влади, сформованість її системи, а також достатнє фінансування або те, що законодавством закріпленою є рівність усіх у можливості реалізації цього права, визначено характерні особливості його втілення окремими особами (їхніми групами); встановлено та реально дотримано конституційні приписи щодо незалежності суддів, які містять юридичні гарантії, спрямовані на запобігання будь-якому впливу на суддю та судову владу [5]. Щодо правових засобів вчена уточнює, що

вони забезпечують урегульованість нормами права діяльності суб'єктів, відповідальних за процес розвитку відповідних відносин. Адже зазвичай безпосередня реалізація будь-якого суб'єктивного права проходить у рамках правовідносин. Але механізм реалізації не можна зводити лише до правовідносин. Його утворюють й інші елементи, які органічно взаємозв'язані та взаємодіють між собою. Тобто за своєю суттю та складом механізм реалізації права людини ширше за поняття, ніж власне правовідносини та процес безпосереднього втілення цього права в життя [4, с. 27]. Підсумовуючи О. Мельничук пропонує виокремлювати такі елементи механізму реалізації прав людини: загальносоціальні умови; принципи права; норми права; правовідносини (суб'єкти, об'єкти, юридичні права та обов'язки); юридичні факти; юридична діяльність; правосвідомість суб'єктів права; стадії реалізації суб'єктивного права; гарантії реалізації суб'єктивного права [4, с. 27]. Аналіз вищезначеної думки спонукає до формулювання декількох ключових узагальнень та розмірковувань: по-перше, можемо спостерігати відсутність чіткої диференціації між механізмом реалізації прав людини з механізмом його забезпечення, адже на переконання вченої механізм реалізації прав людини спрямовується на забезпечення сприятливих умов, тим самим формується ідентичне його формулювання з сутністю механізму їхнього забезпечення; по-друге, цілком доцільним є виокремлення як правових засобів, так і загальносоціальних чинників, які утворюють механізм реалізації конкретного права особи, однак у тому варіанті розкриття його сутності, що пропонує вчена.

Також цікавою є думка Я. Греца, інтерпретуючи яку систему елементів цього механізму можуть формувати: правові норми, що закріплюють таке право; самі права як міра можливої (не забороненої) поведінки, їх зміст, структура та гарантії здійснення; юридичні обов'язки як міра необхідної поведінки; юридична діяльність позивача або заявника, що є суттю реалізації їхніх прав; правосвідомість означених суб'єктів, що забезпечує правильне розуміння своїх прав та обов'язків, шляхів їх реалізації [6, с. 9].

Отже, представлений матеріал чітко демонструє варіативність можливості виокремлення елементного складу механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду. Причому важливо враховувати, що однією з причиною для цього слугує відсутність єдності наукових позицій у питанні визначення структури механізму реалізації прав особи загалом та чіткої його диференціації з механізмом забезпечення таких прав. Наявність різних точок зору свідчить про специфіку цього питання, що зумовлює виникнення додаткових розмірковувань, зокрема в аспекті застосування аналогії наукової думки (визначення елементів механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду через базові елементи механізму їхнього забезпечення). За цього дискурсу логічно з переліку юридичних (правових) засобів здійснити вибір тих, які за усталеною науковою позицією є основою його функціональності (норми, суб'єкти, принципи, гарантії, процедури тощо). Річ у тім, що за нашим баченням, досліджуваний механізм має репрезентувати ефективність вже забезпеченої можливості осіб у реалізації цього права, тобто основна його мета – активізувати адміністративно-процесуальні відносини між позивачем/заявником та адміністративним судом задля залучення судової системи до вирішення публічно-правового спору. Тому доцільною є варіація його складових у вияві способу, процесуальної форми та інструменту (юридичного засобу) практичної реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Першочергово слід вказати про статтю 5 КАС України, яка чітко встановлює, що звернутися до адміністративного суду є можливим виключно у спосіб дотримання порядку, встановленого цим Кодексом. Аналіз статті 9 дозволяє узагальнити, що означений порядок є застосовним у випадку реалізації диспозитивного права особи подати позовну заяву, яка буде відповідати встановленим правилам та вимогам щодо її форми і змісту.

Уточнимо, що механізм пред'явлення позову необхідно розглядати як сукупність процесуальних дій, що ведуть до її прийняття, відмови від прийняття, залишення без руху чи розгляду адміністративним судом. У контексті механізму

реалізації права на звернення до адміністративного суду подання позову є безпосереднім вираженням позовних вимог та активною дією, що репрезентує необхідність здійснення адміністративним судом судового захисту прав, свобод чи інтересів індивідуалізованої особи або публічного інтересу.

Узагальнено можна стверджувати, що означену дію опосередковує підготовка позовної заяви, а також інших важливих процесуальних документів першопочаткового рівня (йдеться про відповідні заяви та клопотання, якщо такі є необхідними) та об'єктивує безпосередня подача її/їх до суду у спосіб та у формі, що передбаченні чинним законодавством.

Можемо узагальнити, що складові елементи механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду не слід розглядати відособлено один від одного, адже взаємодоповнюючись вони забезпечують його комплексність. Зокрема без подання позовної заяви як процесуальної дії, що об'єктивує вимоги до відповідача та прохання до адміністративного суду втрачає сенс існування такого елементу як процесуальна форма реалізації цього права (письмова або електронна) чи спосіб його втілення в дійсність (особисто; через представника; шляхом виконання своїх функцій органами та особами, яким законом надано право звертатися до адміністративного суду в інтересах інших осіб). Своєю чергою, без сплати судового збору чи подання заяв про поновлення строків для звернення до адміністративного суду або забезпечення позову/доказів загалом може як унеможливитись подальший захист та поновлення порушених прав (реалізація повноважень суб'єкта владних повноважень), так і виникнути додаткові труднощі і затримки судового процесу, які матимуть негативні правові наслідки для позивача/заявника.

Узагальнюючи підняту проблематику слід констатувати, що:

– з визначення механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду стає зрозумілим, що базовим при розкритті його елементного складу є акцентуація на сукупності юридичних засобів, які в єдності втілюють у правореалізацію його основне призначення;

– юридичні засоби у контексті механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду мають специфічну юридичну природу, відмінну від тої, що є застосовною при розкритті, як приклад, механізму забезпечення права на звернення до адміністративного суду. Зокрема юридичним засобом в означеному дискурсі є конкретний інструмент, який застосовний позивачем чи заявником під час процедури залучення судової системи до вирішення публічно-правового спору;

– окрім юридичних засобів як елементів, що формують склад означеного механізму такими також є спосіб та процесуальна форма реалізації цього права. Всі означені складові мають вияв у межах сформованого адміністративно-процесуального законодавства, що з-поміж гарантування можливості реалізації права на звернення до адміністративного суду також передбачають процедуру його втілення;

– загалом виникнення адміністративно-процесуальних відносин між позивачем/заявником та адміністративним судом традиційно пов'язано з поданням позовної заяви;

– уточнюється, що механізм пред'явлення позову необхідно розглядати як сукупність процесуальних дій, що ведуть до її прийняття, відмови від прийняття, залишення без руху чи розгляду адміністративним судом. У контексті механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду подання позову є безпосереднім вираженням позовних вимог та активною дією, що репрезентує необхідність здійснення адміністративним судом судового захисту прав, свобод чи інтересів індивідуалізованої особи або публічного інтересу;

Отже, наявною є варіативність можливості виокремлення елементного складу механізму реалізації права на звернення до адміністративного суду. Причому важливо враховувати, що однією з причиною для цього слугує відсутність єдності наукових позицій у питанні визначення структури механізму реалізації прав особи загалом та чіткої його диференціації з механізмом забезпечення таких прав. Наявність різних точок зору свідчить про специфіку цього питання, що зумовлює виникнення додаткових розмірковувань в аспекті застосування аналогії наукової думки (визначення елементів механізму реалізації права

на звернення до адміністративного суду через базові елементи механізму їхнього забезпечення). За цього дискурсу логічно було б із переліку юридичних (правових) засобів здійснити вибір тих, які за усталеною науковою позицією є основою його функціональності (норми, суб'єкти, принципи, гарантії, процедури тощо). Однак, з огляду на те, що досліджуваний механізм має репрезентувати ефективність вже забезпеченої можливості осіб у реалізації цього права (основна його мета – активізувати адміністративно-процесуальні відносини між позивачем/заявником та адміністративним судом задля залучення судової системи до вирішення публічно-правового спору) доцільною є варіація його складових у вияві способу, процесуальної форми та інструменту (юридичного засобу) практичної реалізації права на звернення до адміністративного суду.

Список використаних джерел:

1. Пашук Т. Соціально-філософські засади концепції юридичних засобів. *Проблеми філософії права*, 2005. Т. III. С. 85–94.
2. Актуальні проблеми теорії держави та права : навчальний посібник; Є. Білозьоров, Є. Гіда, А. Завальний та ін.; за заг. ред. Є. Гіди. К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2010. 260 с.
3. Гетьманцева Н. Митрицька Г. *Правові засоби у механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері найманої праці. Підприємництво, господарство і право*, 2021. №3 С. 132–140.
4. Мельничук О. Реалізація права людини на освіту: сутність та механізм. *Бюлетень Міністерства юстиції України*, 2012. № 3. С. 23–29.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень [...] від 11.03.2020 № 4-р/2020. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-20#Text>
6. Греца Я. Правовий механізм реалізації та захисту прав і законних інтересів суб'єктів податкових правовідносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2006. 20 с.

Саранов С. Г.,
старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту публічного права,
кандидат юридичних наук
м. Київ, Україна

ВАЖЛИВІСТЬ ІСНУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ, ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ

Контроль, у тому числі і громадський, можна повною мірою вважати одним із найбільш важливих та ефективних засобів забезпечення законності. Сучасне демократичне суспільство неможливе без злагодженого та багатосуб'єктного громадського контролю у сфері державного управління, в управлінні державними справами. Залучити різних суб'єктів громадського контролю, в першу чергу, означає забезпечити та гарантувати такі принципи роботи органів публічної адміністрації як відкритість, прозорість, гласність та ефективність, які на сьогодні є визначальними у їх діяльності. Для України, як відносно молодій державі, яка перебуває у активній стадії свого формування та становлення, проблема громадського контролю не перестає бути надзвичайно актуальною. Це можна пояснити багатьма причинами, але найважливішою із них можна назвати свідоме прагнення держави в особі основних державних органів до самостійності та незалежності від різноманітних суспільних важелів впливу.

Громадський контроль у науковому правовому, публічному та політичному аспектах для сучасної України є проблематикою, яка вже тривалий час не втрачає своєї актуальності та дискусійності. Не дивлячись на відсутність належного та конкретного правового регулювання зазначеного питання, категорія громадського контролю в суспільстві в усіх наведених вище сферах розуміється досить широко, що, як правило, ускладнює його правильне та чітке розуміння, а головне – застосування.

Оскільки тема громадського контролю у доктрині адміністративного права є досить широкою, і в той же час не

отримала нині свого належного та чіткого нормативно-правового закріплення, доцільно з'ясувати, який зміст вкладають у окреслену категорію науковці, розглядаючи громадський контроль як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Адже серед теоретичних розробок сучасних вітчизняних дослідників проблема тлумачення, визначення змісту громадського контролю не є вичерпною, тривають постійні дискусійні спроби надати йому чітку дефінітивну форму та виокремити його істотні правові ознаки.

Як зазначають дослідники, у нинішніх умовах формування громадянського суспільства особливої актуальності набуває дослідження співвідношення державного (парламентського, президентського контролю органів виконавчої влади, судового контролю тощо) та недержавного (громадського) видів контролю [1, с. 176].

Аналіз фахової наукової літератури щодо поняття контролю, його сутності, правової природи та основних ознак дає підстави стверджувати, що комплексного та вичерпного визначення та характеристики досліджуваної дефініції на сьогодні ще запропоновано.

Аналіз фахової літератури свідчить про наявність значної кількості наукових підходів щодо розуміння змісту громадського контролю у правовій доктрині. Це, у свою чергу, може свідчити, з одного боку, про значну ступінь дослідженості даної категорії, а з іншого – про неоднозначне її розуміння та тлумачення. Формулювання єдиних, найбільш оптимальних підходів до розуміння поняття громадського контролю, його правової природи, сутності та основних ознак, на наше переконання, надасть можливість налагодити ефективний контроль громадськості за діяльністю спеціалізованих антикорупційних органів. За допомогою контролю можна виявити недоліки, недоопрацювання, відхилення від встановленої норми, а також зрозуміти причини і окреслити можливі шляхи виправлення допущених помилок контрольованого об'єкта. Можна сказати, що контроль – це функція управління, яка допомагає перевіряти помилки, щоб вжити коригуючих дій. Це робиться для того, щоб мінімізувати відхилення від стандартів і гарантувати, що заявлені цілі організації досягаються бажаним чином.

Спеціальне законодавство, що безпосередньо регулює громадський контроль як правовий інститут на сьогодні відсутнє. Можна назвати лише окремі спроби прийняти відповідний закон, а саме: проєкт Закону України «Про громадський контроль», підготовлений народним депутатом С. Кириченко, проєкт Закону України «Про громадський контроль», внесений народним депутатом С. Тігіпко, проєкт Закону України «Про громадський контроль», внесений народними депутатами України Н. Королевською, Ю. Солодом. Їх аналіз показує, що передбачалося на законодавчому рівні встановити поняття та принципи громадського контролю, основні напрями контрольної діяльності, перелік суб'єктів громадського контролю, правила його здійснення, механізм відповідальності за невиконання та неякісне виконання законних вимог громадськості тощо.

Список використаних джерел:

1. Терещук О.Д. Особливості розмежування громадського контролю серед інших видів контролю за правоохоронною діяльністю. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету “Одеська юридична академія”*. 2015. № 4. С. 176–188.

Скакун І. В.,

*доктор філософії в галузі знань право,
викладач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ, ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

На даний час в Україні, навіть серед суб'єктів, які покликані захищати особу потерпілу від проявів домашнього насильства та сприяти тому, щоб кривдник був покараний в межах своєї вини за вчинення домашнього насильства, превалює думка про те, що

таке явище, як домашнє насильство є виключно внутрішньо сімейним конфліктом.

З приводу вказаного, також необхідно звернути увагу і на той факт, що представники правоохоронних органів, зокрема органів Національної поліції, серед функцій яких є функція протидії домашньому насильству, про яку мова більш детально піде нижче, виділено як окрема, вважають більшість повідомлень про прояви вказаного явища неправдивими. У зв'язку із таким нехтуванням та недооцінкою суспільної небезпечності проявів домашнього насильства, більшість його проявів залишаються без належного реагування, що в свою чергу формує в суспільстві стереотипи того, що потерпілі особи залишаються зі своїми проблемами «сам на сам».

З набранням чинності Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» діяння, які мають ознаки домашнього насильства перестають бути латентними. Вказане, беззаперечно є позитивним фактором. Проте, зважаючи на правосвідомість та заангажованість суб'єктів на яких покладено функцію протидії вказаним проявам, виникає цілком обґрунтоване занепокоєння у тому, що вказані органи зможуть ефективно протидіяти проявам домашнього насильства.

Разом з тим, варто зазначити той факт, що домашнє насильство навіть на сьогоднішній день, порівнюючи статистичні дані випадків домашнього насильства та повідомлення до правоохоронних органів про таке насильство, має дуже високий ступінь латентності, адже більшість осіб, які стали об'єктом вчинення домашнього насильства здебільшого просто не повідомляють про такі випадки до правоохоронних органів і не це є цілий ряд різноманітних причин: жаль, страх та наявність інших почуттів до особи, яка завдала шкоди, страх перед тим, що внаслідок такого повідомлення, особа, яка стала жертвою насильства залишиться без матеріальної підтримки з боку кривдника, побоювання суспільного осуду тощо.

У зв'язку з тим, що протягом багатьох десятиріч років, проблема домашнього насильства активно не афішувалася, ані на рівні державної влади, ані в суспільстві та ЗМІ, в українців почав вироблятися стереотип, що домашнє насильство – це норма, а всі

хто піддався йому – залишаються один на один з цією проблемою, без будь-якої сторонньої допомоги.

На думку В.В. Галунька, адміністративно-правове регулювання характеризує спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його адресатів – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави. До системи елементів адміністративно-правового регулювання (стадій правозастосування та правоохоронної діяльності) вчений відніс: норми адміністративного права, їх зовнішнє вираження – джерела адміністративного права; принципи адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; адміністративно-правові відносини; адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративного права; індивідуальні акти суб'єктів публічної адміністрації; форми діяльності суб'єктів адміністративного права; методи адміністративного права; адміністративно-правові режими; адміністративні процедури; ефективність адміністративно-правового регулювання [1, с. 317–324].

Таким чином, пропонуємо розуміти поняття «адміністративно-правове регулювання протидії домашньому насильству», як цілеспрямований вплив норм законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству, на суспільні відносини, що виникають у зв'язку із вчиненням в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають однією сім'єю, але не перебувають у родинних відносинах чи у шлюбі між собою дій, що мають ознаки домашнього насильства, з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів потерпілих осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави, превенції вчинення домашнього насильства.

До системи елементів адміністративно-правового регулювання протидії домашньому насильству пропонуємо

відносити: норми адміністративного права, що закріплюють механізм протидії проявам домашнього насильства, їх зовнішнє вираження – спеціалізовані законодавчі акти, що є джерелами адміністративного права; принципи протидії проявам домашнього насильства; тлумачення норм законодавства, присвяченого протидії домашньому насильству; адміністративно-правові відносини, що виникають між суб'єктами, які беруть участь під час здійснення протидії проявам домашнього насильства; адміністративно-правовий статус таких суб'єктів під час здійснення протидії домашньому насильству; форми діяльності суб'єктів протидії домашньому насильству.

Правовідносин, що виникають у процесі протидії домашньому насильству як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це урегульовані адміністративно-правовими нормами суспільні відносини, що складаються у сфері забезпечення протидії домашньому насильству, один з учасників яких є носієм владних повноважень.

Як і будь-які адміністративно-правові відносини, відносини, які виникають у процесі протидії домашньому насильству мають певні особливості, а саме: 1) це особливий різновид адміністративних правовідносин – специфічний склад вказаних правовідносин та їх важливість для суспільства в цілому забезпечує їх унікальність; 2) специфічна джерельно-правова база – низка міжнародно-правових договорів, законів та підзаконних нормативно-правових актів, направлених на регулювання суспільних відносин у сфері протидії домашньому насильству; 3) особливий суб'єктний склад – суб'єктами протидії домашньому насильству можуть виступати, як і органи влади або місцевого самоврядування так і неурядові організації або громадяни; 4) особливий об'єкт – поведінка суб'єктів у сфері забезпечення ефективної протидії домашньому насильству; 5) особливий характер виникнення, зміни та припинення – виникають не тільки під час виникнення самого факту домашнього насильства, а й існують незалежно та включають у себе профілактику таких випадків, формування негативного стереотипу щодо вказаного явища; 6) можлива наявність державного примусу під час розвитку цих правовідносин, з

метою припинення подальшої протиправної поведінки; 7) мають динамічний характер.

Список використаних джерел:

1. Галунько В. В. Проблеми статусу публічної адміністрації. URL: <http://www.law-property.in.ua/articles/34-the-problems-of-the-status-of-public-administration.html>

Скічко І. А.,

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

КОЛАБОРАЦІОНІЗМ ЯК БАГАТОАСПЕКТНИЙ ПРАВОВИЙ ФЕНОМЕН

Широкомасштабна збройна агресія росії проти українських територій і незалежності та суверенітету Українського народу загалом суттєво вплинула на необхідність, а також функційну та інституційну спроможності реагування на опору відповідним протиправним посяганням. Водночас, колабораціонізм як соціальний прояв, уже досліджувався багатьма дослідниками, що вказує на актуальність та своєчасність необхідності дослідження відповідного соціально-правового явища. Належить також указати, що крізь призму позиції законодавця. Відповідне діяння нещодавно було окреслене в межах однієї статті Кримінального кодексу України, що дозволяє, в свою чергу, досліджувати його вже не просто як соціальне, а й як правове, й більше того – протиправне соціальне явище.

Законом України від 03 березня 2022 року № 2108-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» [1] було доповнено Кримінальний кодекс України, складом кримінального правопорушення, що передбачає відповідальність за колабораційну діяльність, визначивши як

зміст і сутність відповідного поняття, так і передбачивши різні форми та способи його вчинення.

Наприклад, у Франції «державна зрада» або колабораціонізм охоплювали такі дії: носіння зброї, змова з іноземною державою з метою ведення збройних дій проти Франції, змова з ворогом держави з метою переходу його на територію Франції, постачання ворогові озброєння, людської сили, коштів, провіанту, ослаблення моралі французьких збройних сил, кореспонденція з ворогом, надання іноземній державі інформації, що становить дипломатичну таємницю, особою, яка має офіційний доступ до неї, надання будь-яким громадянином Франції чи іноземцем іноземній державі інформації «таємниці національної оборони», тобто військової, політичної, економічної та промислової інформації [2, с. 21], що цілком нівелює підходи тих дослідників, котрі не визнають визначення колабораціонізму як окремого від державної зради кримінального правопорушення, та більше того, виділяють відповідне явище в окремий формат соціально-протиправних відносин.

Як зазначає О. Юріков, попри широке коло проявів об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого статтею 111-1 КК України, диспозиції зазначеної статті мають деякі недоліки, які можуть надати можливість уникнення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність або навпаки – безпідставного покарання [3], що на нашу думку лише створює додаткові підстави для подальшого дослідження відповідного складу кримінального правопорушення та визначення основних елементів його криміналістичної та кримінально-правової характеристики.

О. Ілларіонов стверджує, що прийняття і реальне впровадження законодавства про колабораціонізм має бути поштовхом для оновлення міжнародного права з питань запобігання та засудження цього явища на рівні, наприклад, Організації Об'єднаних Націй. Досвід України у цьому розумінні є унікальним і може слугувати моделлю для розроблення відповідних міжнародно-правових документів [4], що на нашу думку відображає зміст і сутність колабораціонізму не лише як суспільно небезпечного явища, а й як загальносвітового та

міжнаціонального деструктивного фактору та формату правовідносин, котрий не може використовуватись в цивілізованому суспільстві.

Є. Письменський неодноразово звертав увагу на тому, що одним із найбільш соціальних і державницьких деструктивних явищ є колабораціонізм та пов'язані з ним явища, що зумовлюється єдиною причиною – вчиненою з використанням широкої палітри методів гібридної війни агресією РФ, через яку Україна, починаючи з 2014 року, тимчасово втратила територіальну цілісність, а частина її території (Автономна Республіка Крим, окремі райони Донецької та Луганської областей) перебуває під окупацією. При цьому основними передумовами, які забезпечили тимчасову успішність здійсненої воєнної кампанії та відносну поширеність колабораціоністської поведінки на цій території, слід визнати такі: 1) тривала та спланована підготовка до окупації (зовнішні чинники); 2) особливості суспільно-політичного розвитку довоєнної України (внутрішні чинники); 3) пострадянський спадок і прихильність до ідеології «руського міра» (історичні та ідеологічні чинники) [5]. Водночас, слід звернути увагу на те, що крізь призму широкомасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 року, повномасштабні бойові дії, комплексні диверсійні заходи та стрімку активізацію колабораційних рухів, як на підконтрольних територіях так і в новоокупованих районах окремих областей України явище колабораціонізму набуває нового забарвлення.

Як антисоціальне та, найголовніше, антидержавницьке явище воно ставить під сумнів не лише існування державного суверенітету як цілісної правової та інституційної категорії, а прямо та опосередковано загрожує безпеці суспільства загалом і окремих його громадян зокрема, що відповідно потребує ефективного реагування на такі діяння.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України від 03 березня 2022 року № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>

2. Hoffmann S. Collaborationism in France during World War II. The Journal of Modern History. Vol. 40, No. 3. 1968. P. 375–395.

3. Юріков О.О. Проблемні питання кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність в Україні. Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень: матеріали III Міжнар. наук. конф. (Львів, 15 квіт. 2022 р.) : в 2 т. Львів, 2022. Т. 1. С. 67–69.

4. Ілларіонов О. Суспільний запит на заборону колабораціонізму. Юридичний вісник України № 4/2013. С. 113.

5. Письменський Є. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в сучасній Україні (кримінально-правові аспекти): наукові нариси. м. Северодонецьк. 2020. 120 с.

Сорока І. В.,

викладач кафедри криміналістики та судової медицини

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

м. Київ, Україна

СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КРАДІЖОК, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ

На сьогодні суспільство вимагає від правоохоронних органів визначення нових стратегічних напрямів їхньої діяльності, створення оновленої ефективно діючої системи з протидії злочинним проявам, пошуку нових підходів до боротьби зі злочинністю неповнолітніх, які б враховували сучасні потреби правоохоронної практики. На необхідність розробки й удосконалення окремої методики розслідування крадіжок майна громадян, вчинених неповнолітніми, вказали 83 % опитаних слідчих Національної поліції України. Відповідно, до причин низької якості розслідування крадіжок вони віднесли: неналежне процесуальне керівництво досудовим розслідуванням (34 %); низький фаховий рівень працівників слідчих підрозділів (21 %);

несвоєчасне проведення окремих слідчих (розшукових) дій (71 %); неналежна координація взаємодією слідчого з оперативними підрозділами (57 %); небажання потерпілих та свідків співпрацювати зі слідством (41 %).

На сьогодні злочинна діяльність неповнолітніх набуває все більш організованого характеру. Дедалі частіше вони входять до складу злочинних угруповань. За даними наукових досліджень, у склад кожної 12-ї групи входить неповнолітній. Неповнолітні злочинці діють більш відкрито, жорстоко й зухвало, застосовуючи зброю та спеціальні засоби. Неповнолітні почали використовувати складні способи підготовки, вчинення й приховування злочинної діяльності. Все це суттєво впливає на організаційно-тактичне забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій, яке потребує певного переосмислення й удосконалення з урахуванням сучасних наукових підходів та потреб слідчої практики.

Вказане зумовлює актуальність дослідження, у якому на основі положень КПК України висвітлювались би питання розробки й удосконалення криміналістичної характеристики крадіжок майна громадян, вчинених неповнолітніми, організації й тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях цієї категорії.

Метою використання спеціальних знань є: отримання за їх допомогою доказів, іншої інформації, що має значення для правильного вирішення кримінального провадження. Зокрема, у кримінальному судочинстві метою є: допомога в збиранні (виявленні, фіксації, вилученні, забезпеченні схоронності), дослідженні доказів (зокрема слідів, речових доказів). На підставі результатів застосування спеціальних знань будуються версії, планується розслідування, перевіряються докази, обирається тактика окремих слідчих (розшукових) дій [1].

Вивченням судово-слідчої практики нами з'ясовано, що дактилоскопічна експертиза призначалась за 74 % кримінальних проваджень розглядуваної категорії, трасологічна – 41 %, психологічна – 33 %, психіатрична – 29 %, наркологічна – 23 %, товарознавча – 12 %, встановлення цілого за частинами – 3 %, мистецтвознавчої – 3 %.

Заслугують на увагу й об'єкти експертних досліджень, якими були: предмети, що є речовими доказами у 43 % випадків; сліди, вилучені під час огляду місця події – 47 %, знаряддя – 10 %.

При з'ясуванні доцільності призначення експертизи необхідно враховувати, що нерідко після отримання висновків експертизи підозрюваний визнає свою вину та дає правдиві свідчення. Про це також свідчать отримані відомості. Так, результати експертного дослідження дозволили: викрити злочинця у вчиненні конкретних діянь – 39 %; одержати відомості про особливості вчинення кримінального правопорушення – 24 %. Наведені дані визначають важливість експертиз у викритті злочинців.

Наведені відомості вказують на те, що більшість експертиз призначається слідчими протягом місяця. Тобто значна частина слідчих втрачає дорогоцінний час у встановленні обставин кримінального правопорушення. У результаті цього втрачаються сліди, не виявляються всі обставини події, що може призвести до уникнення відповідальності злочинців.

Трасологічна експертиза у провадженнях про крадіжки майна громадян, вчинених неповнолітніми вирішує діагностичні чи ідентифікаційні завдання, що виникають у процесі розслідування. Вона, як наголошує М.І. Порубов, проводиться з метою ототожнення особи обвинувачуваного або підозрюваного слідами рук, ніг (взуття), а також різноманітних знарядь злочину, що застосовувалися ним, по їхніх слідах [2, с. 249].

Під час вчинення крадіжки зі зломом залишається значна кількість слідів, за якими можливо визначити спосіб злому та знаряддя, що для цього використовувалось. За виявленими на місці події слідах можливе визначення знаряддя зламу. Не виключено, що знаряддя були кинуті неповнолітніми на місці вчинення ними крадіжки або у безпосередній близькості. Слідчий, за допомогою спеціаліста-криміналіста, за слідами зламу може визначити тип знаряддя, що могло бути використане для зламу. Ця інформація сприятиме виявленню відповідного знаряддя. На останньому, з досить високою вірогідністю можуть бути виявлені сліди рук злочинця.

На місці вчинення неповнолітніми крадіжок чужого майна громадян можуть залишатися й інші сліди: плями слини, поту, волосся тощо. Дані сліди також несуть необхідну інформацію, за допомогою якої, як зазначає М.І. Ніколайчик, можна ідентифікувати особу, яка перебувала на місці вчинення злочину [3, с. 20]. Адже крім особи злочинця їх можуть залишати будь-які інші особи.

При розслідуванні крадіжок чужого майна громадян, вчинених неповнолітніми може виникати потреба у проведенні товарознавчої експертизи. У межах експертизи експерт вирішує питання пор належність предметів до даного виду товару, їх сорт, якість, вартість, місце та час виготовлення, відповідність стандарту тощо [4, с. 653].

За потреби слідчий може призначити судово-психологічну експертизу. При розслідуванні крадіжок майна громадян, вчинених неповнолітніми, вагомого значення має встановлення специфічних особливостей, пов'язаних з психологічною характеристикою вікових груп неповнолітніх. Вона встановлює ті особливості психічної діяльності та такі їх прояви у поведінці особи, котрі мають юридичне значення та викликають певні правові наслідки.

Кількість проведених експертних досліджень за фактами вчинення неповнолітніми крадіжок чужого майна громадян вказує на те, що слідчі позитивно сприймають їх у встановленні обставин вчиненої події. За кількісними показниками експертні дослідження проводяться за більшістю кримінальних проваджень розглядуваної категорії.

Проведене нами дослідження дає підстави наголосити, що використання спеціальних знань забезпечує процес розслідування необхідними відомостями. Слідчі переважно призначають ідентифікаційні, оминаючи увагою діагностичні та класифікаційні експертизи. У той же час діагностичні дослідження мають вагомое значення. Особливо це актуально в тих випадках, коли злочинець не встановлений. Результати цих експертиз дозволяють визначити напрямки проведення розслідування, висування обґрунтованих версій, пошуку неповнолітніх злочинців тощо.

Список використаних джерел:

1. Севрук В.Г., Павленко С.О. Використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю: Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 13 квітня 2017 року). Ред. кол.: О.О. Волобуєва, О.В. Одерій, Т.О. Лоскутов, А.С. Політова. Кривий Ріг: Поліграфічна компанія «Геліос-Принт», 2017. С. 60-63.
2. Криминалистика : учебное пособие. / Под ред. Н.И. Порубова. Мн.: Выш. шк., 1997. 344 с.
3. Николайчик Н. И. Методика расследования хулиганства : лекція. Мн. : МВШ МВД СССР, 1985. 28 с.
4. Филиппов А.Г. Возможности повышения эффективности судебных экспертиз в расследовании преступлений. Труды высшей школы МВД СССР. 1972. Вып. 34. С. 152-159.

Струневич О. П.,

старший науковий співробітник

Науково-дослідного інституту публічного права,

доктор юридичних наук

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОКУРОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В США

Характеризуючи англо-саксонську систему діяльності прокуратури зазначимо, що в США прокурорські функції виконує атторнейська служба. Генеральний атторней США призначається Президентом США «за рекомендацією і за згодою» Сенату – верховної палати Конгресу США, що передбачено ст. 2 Конституції США [1, с. 364]. Атторней, як вказує Л.Р. Грицаєнко, виконує як власні прокурорські функції, так і функції міністерства внутрішніх справ, органів

контррозвідки, кримінального розшуку і тюремного відомства. У безпосередньому підпорядкуванні генерального атторнея США перебуває Федеральне Бюро Розслідувань. Також на Генерального атторнея покладаються обов'язки представництва інтересів уряду США у Верховному суді США та інших судах, у тому числі й за кордоном [2, с. 381]. Атторнейській службі в США не властива сувора централізація і співпідпорядкованість. Місцеві атторнеї не підпорядковані Генеральному атторнею штату, а останній також не підконтрольний Генеральному атторнею США (обираються місцевим населенням на строк 4 роки). Однак федеральна служба атторнеїв централізована. Атторнеї, що входять в систему федеральної служби, підпорядковуються Генеральному атторнею США, але при цьому володіють самостійністю при прийнятті та реалізації багатьох рішень [3, с. 180]. Тобто, на підставі вище викладеного, можна констатувати, що федеральному рівню атторнейської служби в США притаманна чітка субординація, в той час як регіональний – координація. Вважаємо, що це особливість федеративного устрою США і так, як Україна є унітарною державою, то така пропозиція буде не досить доцільною.

На рівні відносин між штатами діяльність атторнейської служби з метою досягнення максимального рівня співробітництва координується Національною асоціацією окружних атторнеїв (НАОА) (розвиток прокурорського самоврядування для України тривалий час був нехарактерний). Національна асоціація генеральних атторнеїв (Нагано) об'єднує генеральних прокурорів штатів і Генерального прокурора США. Вони проводять щорічні конференції, організовують засідання комітетів з різних аспектів правозастосування, видають бюлетені, журнал, свого роду методичні рекомендації «Національні стандарти кримінального переслідування» та ін. [4, с. 78]. Вважаємо, що розвиток прокурорського самоврядування повинен знайти своє втілення і в українській правовій системі.

У прокуратурі США наявний високий рівень взаємодії і на прокуратуру покладається значний обсяг повноважень. Проте зазначимо, що до загального переліку функцій атторнея належать наступні: 1) кримінальне переслідування осіб, які вчинили кримінальні правопорушення; 2) юридичне консультування

уряду країни, окремих штатів, інших органів виконавчої влади; 3) представництво в суді інтересів федерального уряду, адміністрації штатів у різних сферах; 4) забезпечення виконання законів; 5) участь у законодавчій та судовій нормотворчості; 6) координація діяльності органів кримінального переслідування; 7) участь у формуванні суддівського корпусу [3, с. 181]. Для порівняння, в Україні до повноважень прокурорів віднесено підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді; нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [5]. Проаналізувавши таке широке коло повноважень вважаємо, що в Україні потрібно було б наділити прокурорів повноваженням надавати юридичні консультації іншим державним органам. Вважаємо, що така практика покращила взаємодію прокуратури з іншими органами державної влади і місцевого самоврядування.

При виконанні функцій юридичного консультанта федерального уряду, губернатора чи адміністрації органів виконавчої влади на місцях, атторней консультує їх з широкого кола питань правозастосовчої діяльності, по правовим аспектам політичних рішень. Оформлене у вигляді відповідного офіційного документа, думка (opinion) атторнея хоча і має за формою рекомендаційний характер (і в цьому сенсі має багато спільного з поданням прокурора в Україні), проте, як правило, виконується відповідними службами адміністрації. Виконуючи функцію представництва інтересів відповідних органів виконавчої влади, Президента та Уряду, атторней готує, заявляє і підтримує в суді позови з широкого кола цивільних правовідносин [6, с. 545].

Прокурори США займаються розслідуванням злочинів, які передбачені федеральним законодавством (державна зрада, шпигунство, тероризм, злочини, пов'язані з перетином кордонів США і штатів, федеральною власністю, пограбування банків – Конгрес визнав цей злочин також федеральним). Окружні

прокурори – справами, передбаченими законодавством штатів, тобто основною масою злочинів (приблизно 90% справ) [7, с. 54]. Цікаво, що атторнеям дозволено займатися приватною адвокатською практикою в частині, що не суперечить їх повноваженням і крім представництва в кримінальних справах. Також незвичними для українського праворозуміння є вимоги, які висуюються для претендента на посаду прокурора. З аналізу норм Конституції США [1] випливає, що це обов'язково членство у асоціації юристів (нотаріусів, адвокатів, прокурорів, суддів) – одразу гарантує знання мови і наявність юридичної освіти. У США встановлюється ценз осілості і добра репутація в своєму колі для претендента в атторнеї, що підтверджується рекомендаційними листами. Видається, що поняття «морально-ділові якості», яке фігурує в українському законодавстві, також могло б прив'язуватися до таких «рекомендацій» від кола юристів-практиків. Крім цього, в Україні зарплата прокурорів не дозволяє фактично займатися тільки цим видом діяльності і логічно було би дозволити на законодавчому рівні їм також практикувати представництво в судах у деяких справах як адвокати, за умови відсутності конфлікту інтересів із основним родом зайнятості.

Крім цього, зауважимо, що функція Генерального атторнея з представництва виконавчої влади в судах делегована ним Генеральному соліситору США – третій посадовій особі (після двох заступників). Генеральний соліситор призначається Президентом за рекомендацією Генерального атторнея і затверджується Сенатом [8, с. 45]. Генеральний соліситор вправі також вступати у провадження в будь-якому федеральному апеляційному суді, включаючи Верховний суд, за власною ініціативою і за приписом власне Верховного суду (буквально – як «друга суду» - фахівця, консультанта з правових питань). Не будучи стороною, соліситор в якості «друга суду» отримує дозвіл суду вступити в процес і викласти свої судження. У зв'язку із зростанням обсягу і ускладненням змісту функцій держави постійно зростає число справ, за якими служба генерального соліситора виступає в суді як сторона або спеціаліст з правових питань [8, с. 56]. Очевидно, що в якості спеціаліста соліситор надає велику допомогу суду шляхом подання інформації, що має

вирішальне значення для справи.

Виконуючи правозахисну функцію, атторнейська служба здійснює кримінальне переслідування осіб, які вчинили злочини. При цьому атторнеї наділені повноваженнями відкривати кримінальні провадження, розслідувати злочини, проводити перевірки, залучати до кримінальної відповідальності, підтримувати обвинувачення в суді.

Отже, можемо констатувати, що атторнейська служба в США функціонує як комплексний орган державної влади, що виконує представницькі, контрольні, слідчі, наглядові, консультаційні, процесуальні функції. Атторнеї є шанованими особами у громадянському суспільстві США, а тому до них висуваються особливо важливі вимоги.

Список використаних джерел:

1. Конституции зарубежных государств : США, Великобритания, Франция, Германия, Италия, Испания, Греция, Япония, Канада. Учебник. / Сост. В.В. Маклаков. Изд. 2-е, исправ. и доп. Москва : БЕК, 1997. 586с.

2. Грицаєнко Л.Р. Прокурорська діяльність в Україні та зарубіжних країнах (Вибр.наук.пр.) (передм. проф. І.Г. Богатирьова, О.Р. Михайленко, Є.В. Невмержицького) відп. редактор професор І.Г. Богатирьов. К.: Юрид літ-ра, 2013. 499 с.

3. Хмелевський Д. Порівняльна характеристика повноважень прокурорів в окремих державах Європи, США та в Україні на досудовому розслідуванні. *Вісник прокуратури*. Київ, 2013. № 12 (150). С. 179-184.

4. Сухонос В.В. Конституційно-правові засади організації і діяльності прокуратури в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. *Часопис Київського університету права* 2011. № 1. С. 75-80

5. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-III.

6. Підтримання державного обвинувачення / Л.Р. Грицаєнко, Г.П. Серeda, М.К. Якимчук (та інші). За заг. ред. Г.П. Середи. К.: Видавництво «Юридична думка», 2010. 656 с.

7. Давиденко Л.М., Каркач П.М., Мычко Н.И., Руденко Н.В. Органы прокуратуры Украины, Российской Федерации и США (сравнительный анализ законодательства) // Учебное

пособие . Под ред. Л.М. Давыденко. Харьков: Медиа-группа. 1999. 76 с.

8. William Burnham, Introduction to the Law and Legal System of the United States, 4th ed. (St. Paul: Thomson West, 2006). 135 p.

Целенко В. Л.,
*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ КОНТРОЛЬНО- НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Контрольно-наглядова діяльність в Національній поліції регулюється низкою нормативно-правових актів, основним із яких є Закон України «Про Національну поліцію». Принципово новий підхід законодавця до реформи поліції, який було інтегровано у 2015 році надав можливість переформувати діяльність правоохоронного органу та наблизити поліцейську діяльність до вимог міжнародної правової спільноти та європейських стандартів. В наведеному нормативно-правовому акті, із урахуванням положень та підходів Конституції України було сформовано чіткий механізм, який враховує особливості адміністративної діяльності поліції. Платформою такого механізму стало чітке визначення принципів діяльності взагалі та контрольно-наглядової зокрема.

Введення до законодавства поняття «поліцейських послуг» надало можливість спростити взаємодію поліції та населення, а також продемонструвати провідну роль громадян у державотворенні, а поліцію як орган, основною метою якого є забезпечення безпеки населення та держави. Варто також зазначити, що контрольно-наглядова діяльність також повинна

передбачати основним завданням регулювання процесу дотримання положень нормативно-правових актів з метою забезпечення найвищих інтересів держави та суспільства.

Все вищезазначене повинно сприяти створенню поліції саме як сервісної служби, що відображає прагнення влади змусити правоохоронну систему служити інтересам громадян і суспільству в цілому, захищати та сприяти їх нормальній реалізації [1].

Своєю чергою принципи як підґрунтя поліцейської діяльності закладають підвалини для визначення основних завдань поліції. Сьогодні законодавець визначає такі завдання: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидія злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

Таким чином, реалізація завдань Національної поліції в Україні означає, що поліцейська діяльність відбувається на основі закріплених у чинному законодавстві принципів з урахуванням сучасних тенденцій європейської інтеграції. Принципи як керівні ідеї, що покладені в основу функціонування кожного органу та підрозділу поліції, покликані сприяти подальшій розбудові поліції як інституту європейського зразка. Своєю чергою завдання поліції визначають засоби здійснення поліцейської діяльності, що базуються на відповідних принципах [2]. Отже, під принципами контрольно-наглядової діяльності поліції необхідно розуміти вихідні, системоутворюючі, процедурні засади, які є підґрунтям для формування завдань та функцій поліції як суб'єктів публічного адміністрування в частині забезпечення неухильного дотримання положень нормативно-правових актів, забезпечення публічної безпеки та порядку, а також реалізації функції превенції.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», одним із завдань поліції є надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2]. Введення поняття поліцейськи

послуги, в першу чергу, пов'язана із прагненням відійти від сталого розуміння поліції як органу, діяльність якого безпосередньо пов'язана зі здійсненням примусу та іншими обмеженнями прав та свобод громадян. Такий підхід є наслідком рудиментарних радянських настанов, основною метою яких було залякування та підпорядкування населення шляхом формування негативного уявлення про правоохоронні органи. Відхід від радянського уявлення надав можливість позиціонувати поліцію з точки зору контролюючого органу, основним завданням якого є охорона та захист, а примус є виключно винятковим заходом забезпечення публічної безпеки та порядку, а також запобігання злочинності. У зв'язку із цим наразі в науці також відсутнє стале розуміння щодо наявності/відсутності диференціюючих ознак між завданнями та функціями адміністративно-правового механізму поліцейської діяльності взагалі та контрольно-наглядової зокрема. Серед іншого цьому також сприяє чітке визначення в Законі України «Про Національну поліцію» завдань правоохоронного органу та відсутність розуміння функцій.

Список використаних джерел:

1. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. Підприємництво, господарство і право. № 7. 2019. С. 120-124.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Чекригін О. М.,
*здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна*

ПРЕДМЕТ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Якщо об'єктом адміністративно-правового регулювання будуть власне суспільні відносини, що виникають і знаходять свій розвиток з приводу запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, а об'єктом таких суспільних відносин – блага, на досягнення яких вони спрямовані – забезпечення стану недопущення виникненню такого роду ситуацій, завчасне реагування на загрози їх настання, пом'якшення їх можливих наслідків, то в якості предмету діяльності ДСНС у цьому напрямку слід розглядати сукупність окремих однорідних заходів, спрямованих на досягнення таких благ. Іншими словами, говорячи про предмет діяльності суб'єкта відповідних суспільних відносин, на увазі слід мати його цілеспрямований вплив на них, унаслідок чого досягається певний результат або ж стан належного функціонування таких суспільних відносин.

Так, учені-правознавці під предметом діяльності в його загальному значенні розуміють:

- результат діяльності, а не об'єкт на який вона спрямована;
- те, що протистоїть суб'єкту діяльності: предмет роздумів, предмет праці тощо;

- сферу діяльності, що відчуває перетворень [1, с. 29].

З позиції державного управління, предметом діяльності органу влади є різновид соціального управління як цілеспрямований та організуючий вплив органів держави й інших уповноважених законом суб'єктів на всі сторони державного та суспільного життя згідно з цілями державної політики [2, с. 19]. На думку А.В. Лузан, під предметом діяльності слід розглядати правовідносини, що виникають між різними гілками влади, органами самоврядування й іншими суб'єктами публічного права в межах їх повноважень, визначених нормами чинного законодавства, при реалізації відповідного напрямку державної

політики [3, с. 263]. Аналіз наведених підходів свідчить про те, що предмет діяльності суб'єкта відповідних суспільних відносин розуміють принаймні з двох позицій.

Згідно з першою, предметом діяльності є самі правовідносини, які зазнають вплив з боку відповідного суб'єкту. Дана позиція, на нашу думку, не може бути повністю прийнята, з огляду на те, що суспільні відносини, як зазначалось вище, які зазнають впливу слід розглядати в якості об'єкта правового регулювання. У зв'язку з чим нам більш імпонує другий підхід до розуміння сутності предмету діяльності, де його визначають як власне прояви певної діяльності, окремі її аспекти, практичний прояв впливу на суспільні відносини й отриманий внаслідок цього результат. Такого підходу до розуміння сутності предмету діяльності суб'єкта відповідних суспільних відносин дотримується й значна кількість учених-правознавців, використовуючи його по відношенню до досліджуваної ними сфери суспільних відносин.

Так, наприклад, на думку А.П. Мукшименко, предметом діяльності, зазвичай, називається те, з чим вона безпосередньо має справу. Науковець зауважує, що в такому разі предметом пізнавальної діяльності є всякого роду інформація, предметом навчальної діяльності – знання, вміння та навички, предметом трудової діяльності – створюваний матеріальний продукт. Ним може бути чи то явище природи, чи то устрій суспільства, чи то сама людина у разі виховної або освітньої діяльності тощо. Однак предметність є однією зі специфічно визначальних характеристик людської діяльності, яка визначає її здатність здійснюватися за об'єктивними властивостями природи та цілями людського життя [4, с. 41]. З огляду на такий підхід, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій як предмет діяльності ДСНС буде представляти собою стан недопущення виникнення такого роду ситуацій, реагування на загрози їх виникнення, мінімізацію їх можливих наслідків.

При цьому, як зауважує В.С. Мілаш, характер потреб, на задоволення яких націлено діяльність, впливає на її предмет, який утворюється видами діяльності, кожен з яких передбачає вчинення на систематичній основі переважно однорідних дій, об'єднаних єдиною цільовою спрямованістю [5, с. 263]. Більш

того, доволі цікавим виглядає підхід Н.В. Сугоняко, відповідно до якого загальним предметом діяльності є оточуючий світ людини, який вона підлаштовує під свої потреби. При цьому варто звернути увагу, що загальний предмет діяльності існує незалежно від людини і її бажання. Наявність певних потреб життєдіяльності та можливість їх задовольнити за рахунок зовнішніх, оточуючих об'єктів визначає детермінанту поведінки людини й об'єктивує її інтерес до активності в формі діяльності [6, с. 56–57]. Іншими словами, науковці під предметом діяльності розглядають сукупність окремих її напрямів, реалізація яких спрямована на досягнення певної мети. Такий підхід є доволі розповсюдженим серед учених-правознавців незалежно від сфери їх наукових досліджень.

Так, наприклад, О.В. Джафарова під час дослідження адміністративно-правових засад дозвільної діяльності органів публічної адміністрації зауважує, що предметом діяльності центру надання адміністративних послуг здебільшого є надання документів дозвільного характеру [7, с. 62]. Аналізуючи правовий статус юридичних осіб, заснованих державою, Л.В. Винар підкреслює, що предметом діяльності державного підприємства є виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, що є суспільно необхідним для суспільства та здатне приносити прибуток [8, с. 111]. У навчальному посібнику «Податкове консультування» Ф.П. Ткачик відстоює позицію, відповідно до якої питання податкового консультування є предметом діяльності юридичних, адвокатських, аудиторських та інших господарюючих суб'єктів [9, с. 39–40].

Досліджуючи організаційно-правові засоби забезпечення позову в адміністративному судочинстві, Т.Г. Тур вказує на те, що основним предметом діяльності суду першої інстанції в адміністративному судочинстві є розгляд та вирішення правових спорів з публічно-правових правовідносин та одночасне здійснення судового контролю за діями публічних органів, що обумовлено під час цієї діяльності активністю суду залежно від категорії справи, яка розглядається [10, с. 60–61]. Автори навчального посібнику «Державне управління» вважають, що предметом діяльності державного апарату є спрямування та моніторинг використання ресурсів. При цьому предмет

економічної діяльності апарату зумовлений цілями його функціонування щодо забезпечення реалізації завдань і функцій держави з метою задоволення економічних, соціальних та духовних потреб суспільства і конкретної особи [11, с. 160].

Як слідує з аналізу вищенаведених позицій, предмет діяльності суб'єкта відповідних суспільних відносин має тісні зв'язки з їх об'єктом, оскільки фактично обумовлений ним. Тобто певні блага заради яких виникають суспільні відносини, на досягнення яких вони спрямовані (об'єкт суспільних відносин), обумовлюють необхідність реалізації уповноваженими суб'єктами комплексу заходів, сукупності напрямів їх діяльності, що слід розглядати як предмет їх діяльності в межах таких суспільних відносин.

Отже, під запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій як предмету діяльності ДСНС слід розуміти закріплену в положеннях адміністративного законодавства сукупність однорідних дій даного органу державної влади, що реалізуються ним в межах суспільних відносин з приводу забезпечення стану недопущення виникненню надзвичайних ситуацій, завчасне реагування на загрози їх настання, пом'якшення їх можливих наслідків.

Список використаних джерел:

1. Шестак В.С. Державний контроль в сучасній Україні (теоретико-правові питання): теоретичні та організаційно-правові засади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2002. 195 с.
2. Адміністративне судочинство України: підручник / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін.; за заг. ред. О.М. Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
3. Лузан А.В. Ефективне державне управління в сфері винахідництва та інновацій – тернистий шлях у краще майбутнє. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 260–264.
4. Мукшименко А.П. Адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за дотриманням прав людини при виконанні кримінальних покарань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 192 с.

5. Мілаш В.С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.04. Харків, 2008. 430 с.

6. Сугоняко Н.В. Інформаційна діяльність у сфері права та її особливості. *Форум права*. 2019. № 5. С. 54–63.

7. Джафарова О.В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2015. 538 с.

8. Винар Л.В. Правовий статус юридичних осіб, заснованих державою: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Львів, 2006. 193 с.

9. Ткачик Ф.П. Податкове консультування. Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2015. 252 с.

10. Тур Т.Г. Організаційно-правові засоби забезпечення позову в адміністративному судочинстві: дис. ... д-ра філософії: 081. Львів, 2022. 243 с.

11. Державне управління: навч. посіб. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; за ред. А.Ф. Мельник. Київ: Знання-Прес, 2003. 343 с.

Чижмарь К. І.,

головний науковий співробітник

відділу науково-правових експертиз

та законопроектних робіт

Науково-дослідного інституту публічного права

доктор юридичних наук, професор

м. Київ, Україна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ В ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ

Інститут нотаріату становить собою необхідну складову частину правової системи будь-якої держави, що володіє розвиненою економікою, базується на принципах правової держави та визнанні громадянського суспільства. У такій державі

функції, виконувані нотаріусами, об'єктивно необхідні й затребувані, оскільки забезпечення та захист законних прав і свобод людини і громадянина є завданням не лише державних органів і посадових осіб, але й усіх інститутів суспільства та держави. Метою нотаріальної діяльності є захист прав і законних інтересів громадян і юридичних осіб шляхом здійснення нотаріусами передбачених законодавчими актами нотаріальних дій від імені України. Правова держава, законодавчо закріплюючи права і свободи за тими чи іншими суб'єктами права, має забезпечити відповідні юридичні гарантії належної їх реалізації, охорони та захисту. За допомогою інституту нотаріату держава вживає превентивні заходи, що забезпечують юридичну безпеку в суспільстві, що, у свою чергу, є одним із головних завдань держави і показником її спроможності.

Дискусійним є питання про можливість рекламування нотаріальної діяльності. З цього приводу в наукових юридичних колах існують дві точки зору: 1) реклама нотаріальних послуг цілком допустима; 2) якщо ця діяльність не є підприємницькою, то вона не потребує реклами. Більш того, висловлюються думки, що реклама нотаріальних послуг має бути заборонена [1, с. 34].

Багато хто посилається на досвід, зокрема США де реклама юридичних послуг забороняється. Так, наприклад, з етичних міркувань адвокати Сполучених Штатів Америки довгий час не вдавалися до реклами юридичних послуг, причому незалежно від засобу масової інформації (газета, радіо, телебачення). «Порушниками спокою» стали молоді юристи штату Арізона Дж. Бейтс і В. Остін. Вони розмістили невелике оголошення в газеті «Арізона Ріпаблік», яке містило лише інформацію про те, що можуть бути надані юридичні послуги за помірними цінами. Керівники колегії адвокатів штату Арізона порушили проти них дисциплінарне провадження [2, р. 34].

У державах Західної Європи по-різному ставляться до реклами юридичних послуг: від повної заборони до суворого регламентованого дозволу. Так, рішення Європейського Суду з прав людини від 24 лютого 1995 року по справі Касадо Кока (сторонаю була Іспанія) затвердило можливість застосування дисциплінарних санкцій до адвоката за рекламу своїх професійних послуг. Суд не знайшов порушення ст. 10

Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Проте, звертає на себе увагу те, що Суд все-таки відійшов від конкретної відповіді. Так, ним було відзначено, що «керівництво колегії адвокатів та національні суди знаходяться в кращому становищі, ніж міжнародний суд, щоб визначати, яким на даний відрізок часу буде оптимальний баланс між вимогами належного відправлення правосуддя, гідністю професії адвоката, правом кожного отримувати інформацію про правову допомогу та наданням членам колегії адвокатів можливості рекламувати свої послуги» [3].

Щодо принципу таємниці вчинюваних нотаріальних дій, слід відзначити, що на думку М. Бондаревої, вимога обмеженості доступу до відомостей, які утворюють нотаріальну таємницю, означає, головним чином, що відомості про факт звернення до нотаріусу, суть і зміст його консультації, відомості про нотаріальну дію, і, як наслідок, документи, які оформлюються в процесі дії або консультації, матеріальні носії конфіденційної, таємної інформації, – не можуть бути розголошені тими, кому в силу їх службового, професійного або іншого обов'язку зазначена інформація стала відома. Іншими словами, збереження таємниці вчиненої нотаріальної дії як принцип нотаріального процесуального права формалізується також як важливіший обов'язок нотаріусу [4, с. 199].

Слід відзначити, що вказаний підхід є традиційним і для законодавств більшості країн. Наприклад, стаття 32 закону Іспанії про нотаріат від 28.05.1962 р. забороняє вилучення нотаріальних документів, журналів, реєстрів навіть за рішенням суду. Виключенням є транспортування документів у приміщення архіву або форс-мажорні обставини. За наявності необхідних підстав і виключно при розслідуванні злочинів за рішенням правоохоронних органів з нотаріальних документів можуть робитися виписки, про що на них здійснюється відмітка. Правом на ознайомлення з нотаріальними документами наділяються тільки безпосередні учасники провадження, їх спадкоємці, суд та інші правоохоронні органи. Французьке законодавство, зокрема Закон від 11.02.2004 р. №2004-130, Валютно-фінансовий кодекс в статті L 561-1 CMF охороняє таємницю юридичної консультації, що надається нотаріусом, проте зобов'язує

нотаріусів повідомляти прокурора республіки про вчинені дії, якщо підозрюють кримінальне походження грошових коштів, що використовуються при здійсненні угод купівлі-продажу нерухомості, підприємств, відкриття банківських рахунків, управлінні довірчою власністю тощо [5, с. 218].

Список використаних джерел:

1. Самсин А. И. Реклама и юридические услуги. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 120 с.
2. James Oliver Horton; Lois E. Horton (2005). Notary and advertising. New York: Oxford University Press. 211 p.
3. Рішення Європейського Суду з прав людини від 24 лютого 1995 року по справі Касадо Кока. URL: <http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=2>
4. Бодарева М. В. Принцип таємниці вчинюваних нотаріальних дій. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 198–202.
5. Ільєва Н.В. Зарубіжний досвід здійснення нотаріальної діяльності та його адаптація до вітчизняної системи нотаріату. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації Конституції України*: Тези доп. та наук. повідомл. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. (29-30 черв. 2006 р.). - Х.:Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2006. С. 217-219.

Шапаренко О. С.,

*аспірант кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

**ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОМІЧНИКА СУДДІ З ІНШИМИ
СУБ'ЄКТАМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ТА СУДДЕЮ**

Взаємодія, як форма комунікації між суб'єктами одного й того ж процесу, перш за все має на меті ефективізацію праці, консолідацію зусиль та розподіл покладених обов'язків таким

чином, щоб бажаний результат, можливо було пришвидшити. Так, наприклад, взаємодія помічника судді та іншими суб'єктами організаційного забезпечення судового процесу та суддею, полягає в декількох формах, виокремити з точністю які, можливо лише внаслідок структурного аналізу меж компетенції кожного з них. Так, безпрецедентними є роль та місце помічника судді в організації судового процесу, оскільки основні нормативно-правові акти, визначають його роль ключовою, а коло компетенції – вкрай широким.

О. Радченко, вказує що основною метою запровадження посади помічника судді в українських судах було розвантаження судді від виконання рутинної технічної роботи під час підготовки та при розгляді судових справ [1]. Відповідно, оскільки кількість бюрократичних процесів у суді лише зростає, основним і найбільш важливим завданням помічника судді – є налагодження ефективної взаємодії в тому колі службових обов'язків, яке здійснює апарат суду та сам суддя.

Взаємодія це дво- або багатосторонній процес обміну певними діями між людьми, під час реалізації ними своїх прав або виконання обов'язків. Це систематичне стійке виконання якихось дій, спрямованих на партнера для того, щоб викликати певну очікувану у відповідь реакцію з його боку, яка в свою чергу викликає нову реакцію. Взаємодія між працівниками апарату суду є способом, за допомогою якого вони можуть узгоджувати свої дії для досягнення спільних цілей в роботі суду, тобто в здійсненні правосуддя [2].

Коли йдеться про механізм взаємодії, то необхідно наголосити на тому, що цей засіб реалізується через відповідну систему елементів, що взаємодіють, які є рушійною силою у реалізації завдань, покладених перед суб'єктами взаємодії [3]. Відповідно, взаємодія помічника судді, з урахуванням кола інших суб'єктів може будуватись між ним самим, секретарем судового засідання, а також суддею. Крім цього, окремим суб'єктом взаємодії виступають учасники судового процесу, що представлені позивачем і відповідачем (або ж публічним обвинуваченням і захистом).

Взаємодія, перш за все виступає фактором й основним рушієм у життєдіяльності системи суду, що забезпечує діяльність

всіх суб'єктів, адже від злагодженості та якіності діяльності кожного з них залежить кінцевий результат – якість та стандартність здійснюваного судочинства.

Положення про помічника судді (затверджене рішенням Ради суддів України 18.05.2018 № 21) визначає, що помічник судді зобов'язаний своєчасно та якісно виконувати надані йому доручення, дотримуватися строків підготовки документів та виконання доручень, постійно підвищувати свій професійний рівень та кваліфікацію, дбайливо ставитись до майна суду, при виконанні своїх службових обов'язків не допускати порушень прав і свобод людини та громадянина [4]. Водночас, слід зазначити, що терміни та категорії, котрі застосовуються в даному документі, переважно демонструють субординаційну підпорядкованість між помічником судді та суддею, а також мають елементи контролю помічника судді за секретарем судового засідання, хоч іноді, як зазначено, помічник судді може виконувати функції й секретаря судового засідання, так само як і сам секретар.

Зміст взаємодії, її смислове навантаження, розкриваються як на рівні окремих контактів, так і в контексті спільної діяльності, тобто такої, яка реалізується разом з кимось. Міжособистісна спільність передбачає взаємозв'язок з іншими людьми, а конкретним змістом цього взаємозв'язку є співвідношення індивідуального вкладу кожного з учасників у спільну справу. Зазвичай відокремлюють три моделі спільної діяльності: спільно-індивідуальна (кожен учасник робить свою частку загальної справи незалежно від інших); спільно-послідовна (загальне завдання виконується послідовно кожним); спільно-взаємопов'язана (має місце одночасна взаємодія кожного учасника з усіма іншими) [2].

Так, на нашу думку, взаємодія помічника судді з іншими суб'єктами забезпечення організації судового процесу та діяльності судді є важливим інструментом менеджрингу, що широко використовується як у адміністративно-правових так і організаційно-управлінських взаємовідносинах. Подальша перспектива дослідження полягатиме в необхідності визначення основних напрямів взаємодії помічника судді з іншими можливими суб'єктами, що беруть участь в судовому засіданні.

Список використаних джерел:

1. Радченко О.М. Помічник судді суду загальної юрисдикції: шляхи удосконалення правового статусу. Судова апеляція. № 3(36), 2014. URL: <https://www.kas.gov.ua/wp-content/uploads/2015/06/Radchenko.pdf>
2. Посібник помічника судді загального суду. Київ, 2010. 509 с.
3. Островський С.О. Поняття та елементи механізму взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами та збройними силами України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2017. Вип. 46. Т. 2. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34197/1/ПОНЯТТЯ%20ТА%20ЕЛЕМЕНТИ%20МЕХАНІЗМУ%20ВЗАЄМОДІЇ.pdf>
4. Положення про помічника судді: рішення Ради суддів України від 18.05.2018 № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr021414-18#Text>

Шляховський О. А.,

*начальник Головного управління Національної поліції
у Львівській області,
доктор філософії з галузі знань «Право»
м. Львів, Україна*

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕТНІЧНИХ ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП ТА ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Нині Україна дедалі частіше стає об'єктом зацікавлення міжнародних злочинних угруповань, зокрема у сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, торгівлі людьми, нелегального переміщення зброї, небезпечних матеріалів і наркотичних засобів. Збільшується кількість нелегальних мігрантів та набуває поширення організована етнічна злочинність [1, с. 65–66; 2]. На сьогодні залишається тривожною

ситуація в Україні, саме щодо торгівлею людьми. На міжнародному рівні торгівлю людьми визнано найжорсткішим і найнебезпечнішим злочином проти волі, честі й гідності особи. З кожним роком злочини цієї категорії набувають дедалі більших масштабів і визнаються загрозою для всієї світової спільноти.

Це зумовлено тим, що торгівля людьми належить до однієї з найприбутковіших сфер транснаціональної етнічної організованої злочинності. Згідно з оцінками Міжнародної організації праці, прибуток від примусової праці й торгівлі людьми в усьому світі становить 150 млрд доларів США. Причому за формою експлуатації найбільше жертв (64 % від загальної кількості, або 16 млн) становлять особи, які стали жертвами торгівлі людьми, учиненої з метою саме трудової експлуатації, що найбільш активно виявляється в галузях будівництва, промисловості (видобуток корисних копалин, заготівля лісу, переробка продукції) (47 %); ведення домашнього господарства (24 %); сільське господарство (11 %). Узагальнені результати вивчення судової практики (вироки суду за ст. 149 КК України), архівних кримінальних проваджень свідчать про те, що безпосередньо в Україні найчастіше трудовій експлуатації піддаються саме соціально незахищені особи в сільському господарстві – 43,2 %; на підпільних заводах з виробництва деревообробної продукції; з видобутку та обробки каменю – 35,7 %; інше – 21,1 %.

Не можна залишати поза увагою інформацію про випадки торгівлі людьми на окупованих територіях Сходу України. Зокрема, у щорічному звіті, оприлюдненому Державним департаментом США, йдеться про випадки викрадень жінок та дівчат із зони бойових дій з метою їх продажу в сексуальне чи трудове рабство [3; 4].

Опитування респондентів засвідчує, що така ситуація пов'язана з активною діяльністю злочинних спільнот, що виявляється в добре налагоджених (міцних) корумпованих зав'язках з органами судової, законодавчої та виконавчої влади, що сприяє лобіюванню злочинних інтересів у злочинній діяльності та уникненню відповідальності за вчинення торгівлі людьми, учиненої з метою трудової експлуатації (79 % опитаних).

Наведені дані лише підтверджують складність протидії правоохоронними органами багаторівневим транснаціональним (добре організованим і злагодженим) ієрархічним етнічним злочинним організаціям, що спеціалізуються на торгівлі людьми, учиненій з метою трудової експлуатації.

С.М. Невмержицький зазначає, що етнічні злочинні угруповання в Україні часто виявляються причетними до вчинення особливо небезпечних злочинів. Важливим є те, що такі структури майже завжди мають транснаціональний характер, що проявляється у наявності зв'язків у країнах походження їхніх членів, а також і в інших країнах, зазвичай, місцях призначення заборонених до обігу товарів, а також нелегальних мігрантів і жертв торгівлі людьми [5, с. 192; 6, с. 257].

Отже, ці злочини взаємопов'язані між собою, так як нелегальна міграція певною мірою впливає на динаміку розповсюдження злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми. Водночас, незважаючи на спільну рису цих злочинів, отримання організованою етнічною злочинністю прибутку від учинення таких злочинів, як нелегальна міграція та торгівля людьми, мають чимало відмінних ознак. Тому під час обрання найбільш успішної тактики виявлення та документування фактів організації транснаціональною організованою злочинністю незаконного переправлення осіб через державний кордон або вчинення злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми, працівник оперативного підрозділу з метою раціонального використання сил, засобів, методів і форм оперативно-розшукової діяльності, повинен володіти знаннями про специфічні особливості, що відрізняють нелегальну міграцію від торгівлі людьми (про це зазначило 68,3 % опитаних респондентів) [7; 8, с. 360-361]. А тому правоохоронним органам України потрібно бути завжди на крок попереду будь-яких видів злочинності [9, с. 60; 10].

Список використаних джерел:

1. Чорноус Ю.М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру : монографія . Київ : Скіф, 2012. 448 с

2. Севрук В.Г., Макаренко Н.К. Діяльність правоохоронних органів щодо протидії етнічній організованій злочинності: український і міжнародний досвід. Науковий вісник

Національної академії внутрішніх справ України. 2017. № 2(103). С. 160–172.

3. Неповнолітні на війні, торгівля людьми і сексуальне рабство в Україні: звіт Держдепартаменту США. – <https://www.radiosvoboda.org/a/27155511.html>.

4. Павленко С.О. Тактика протидії торгівлі людьми органами Національної поліції України: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2018. № 5(10). С. 41–55.

5. Невмержицький С.М. Сутність етнічної організованої злочинності в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 1. С. 191–194.

6. Севрук В.Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.

7. Павленко С.О. Тактика виявлення та документування оперативними підрозділами нелегальної міграції як однієї зі сфер діяльності організованої злочинності. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 147. С. 210–228.

8. Павленко С.О. Основи оперативно-розшукової тактики : монографія. Київ : Людмила, 2022. 624 с

9. Севрук В.Г., Павленко С.О. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями, сформованими на етнічній основі. Науковий вісник нац. акад. внутр. справ України. 2016. № 1(98). С. 49–62.

10. Севрук В.Г. Проблемні питання, що виникають в практичній діяльності правоохоронних органів під час протидії організованим групам та злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі. Міжнародні стандарти справедливого правосуддя та їх імплементація в українське законодавство: Матеріали міжнародної науковопрактичної конференції, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (17 грудня 2018 р., м. Київ). Київ : Алерта, 2018. С. 99–103.

Яндульський Ю. О.,
здобувач Науково-дослідного
інституту публічного права
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Запровадження воєнного стану в Україні стало реакцією на повномасштабну збройну агресію Російської Федерації. Однією з найбільш важливих складових організації публічного управління в надзвичайних умовах стало запровадження інституту військових адміністрацій.

Наголосимо, що відповідно до статті 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII, військові адміністрації можуть утворюватися, як тимчасові державні органи на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, захисту критичної інфраструктури, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян [1].

Тимчасовий характер діяльності таких органів обумовлює наявність низки проблемних аспектів, що пов'язані нами із декількома обставинами. По-перше, це стосується тимчасової діяльності військових адміністрацій – на особливий період. По-друге, це пов'язано із недостатньою правовою регламентацією їхньої діяльності. По-третє, проблемні аспекти у діяльності військових адміністрацій можуть бути пов'язані із нетривалим часом їхнього функціонування.

Р. З Голобутовський та Б. О. Логвиненко справедливо зауважують, що під дією особливих правових режимів трансформується сталий порядок організації суспільних відносин. Змінюються як норми права, так і сама сутність правового регулювання [1, с. 163]. Тут потрібно наголосити не лише на зміні адміністративно-правових норм, а й на організаційних аспектах реалізації останніх.

У цьому аспекті В. К. Зінкевич відмічає, що розгляд військових адміністрацій виключно з позиції практичної реалізації функцій в умовах воєнного стану, дозволяє стверджувати беззаперечну важливість і необхідність таких локальних органів влади. Оскільки вони наділені повноваженнями, якісна реалізація яких дозволить рятувати життя і здоров'я людей. Мова йде про евакуацію мешканців, комендантську годину, вплив на об'єкти цивільного захисту, оборонну інфраструктуру регіону або окремих громад [2, с. 378].

З іншого боку, А. С. Лісніченко доходить висновку про те, що в умовах сьогодення військові адміністрації є одними із суб'єктів протидії російській агресії, на які покладається важлива місія щодо захисту та гарантування реалізації фундаментальних прав людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, підтримання життєзабезпечення на територіях, реалізації заходів правового режиму воєнного стану та тимчасове виконання функцій місцевого самоврядування. Він підкреслює, що окремі аспекти діяльності військових адміністрацій мають бути належним чином сформульовані на рівні законодавчих актів з урахуванням тих проблемних аспектів, які виникли за період їх функціонування починаючи з 24 лютого 2022 року. Вищевказане має сприяти досягненню системності і чіткості у питаннях утворення військових адміністрацій, здійснення цими органами повноважень у сферах правового режиму воєнного стану і місцевого самоврядування, діяльності посадових осіб військових адміністрацій та посадових осіб місцевого самоврядування у період дії правового режиму воєнного стану та їхньої взаємодії [4, с. 234].

Не менш цікаво висловлюється про діяльність військових адміністрацій П. М. Фівкін. Фахівець звертає увагу на те, що за період з 2014 року по теперішній час, а особливо після розгортання повномасштабної збройної агресії у 2022 році, законодавство у сфері регулювання діяльності військових адміністрацій значно еволюціонувало, адже правове регулювання належної організації їхньої діяльності є необхідною умовою здійснення публічного управління під час правового режиму воєнного стану. Поряд з цим, відмінності між

військовими адміністраціями різних рівнів (обласних, районних військових адміністрацій та військових адміністрацій населених пунктів) та їх критерії сприятимуть забезпеченню стійкості системи органів публічного адміністрування в умовах реального збройного конфлікту та введення правового режиму воєнного часу [5, с. 360].

Погоджуючись із викладеним, варто підтримати позицію В. С. Говорова у тому що для належного законодавчого закріплення повноважень та діяльності військових адміністрацій в умовах воєнного стану необхідно: 1) внести зміни до вітчизняного законодавства, яке регулює діяльність військових адміністрацій, врахувавши при цьому норми Конституції України відповідно до специфіки воєнного стану та потреб територіальних громад; 2) усунути інституційні дисфункції, змінити розвиток адміністрування публічного сектору з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності як місцевого самоврядування, так і військових адміністрацій. Відповідно, для належного правового функціонування тимчасових органів влади, науковець пропонує необхідно здійснити аналіз інших аспектів та чинників інституційного розвитку військових адміністрацій в умовах правового режиму воєнного стану, забезпечити більш поглиблений аналіз проблем щодо регіональних та місцевих особливостей діяльності військових адміністрацій [6, с. 92].

Таким чином, створення військових адміністрацій в Україні стало необхідним кроком у відповідь на повномасштабне вторгнення Російської Федерації. Ці тимчасові органи покликані забезпечити стабільність, ефективне управління та координацію зусиль на місцях. Однак, як будь-яка новостворена система, діяльність таких органів супроводжується низкою проблем. Вивчення проблемних аспектів діяльності військових адміністрацій в Україні може слугувати підґрунтям для досліджень за спорідненою тематикою не лише вітчизняними науковцями, а й зарубіжними дослідниками.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Адміністративне право під час дії особливих правових режимів : навч. посібник (у визначеннях, таблицях і схемах) / Р. З. Голобутовський, Б. О. Логвиненко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 176 с.
3. Зінкевич В. К. Шляхи вдосконалення взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2024. № 1 (31). С. 376-383.
4. Лісніченко А.С. Особливості утворення та функціонування військових адміністрацій в умовах збройної агресії російської федерації проти України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 231-234. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/57>
5. Фівкін П. М. Теоретико-прикладні проблеми діяльності військових адміністрацій в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 355-360. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/88>
6. Говоров В. С. Актуальні проблеми повноважень військових адміністрацій під час дії правового режиму воєнного стану. *Право та інновації*. 2024. № 1 (45). С. 87-95. DOI: [10.37772/2518-1718-2024-1\(45\)-12](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-1(45)-12)

ЗМІСТ

ТАКТИЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ЗАСІБ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ Абакумов О. Ю.	3
ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК ОБ'ЄКТУ КОНТРОЛЮ ЗА ОБІГОМ Баштова О. Г.	6
РОЛЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ЗДІЙСНЕННІ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Бережной С. М.	9
ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ЕЛЕМЕНТІВ НА УКРАЇНСЬКУ СУДОВУ ТЕРМІНОЛОГІЮ Бодунова О. М.	11
КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЯК РІЗНОВИД АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВИХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ Валько В. Р.	14
ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ, ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМОК ПОКРАЩЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ПОЛЩЕЙСЬКИХ Васьківський О. П.	16
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДОВИХ БІРЖ Вихристюк А. М.	19

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМАТИКИ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ Гречана С. І.	22
СУТНІСТЬ ТЕРМІНУ «ГАРАНТІЯ» В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ В УКРАЇНІ Кобко О. В.	27
ЗМІСТ І СУТНІСТЬ РЕЄСТРАЦІЇ ЯК ЗАСОБУ ОХОРОНИ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ДОВКІЛЛЯ Крижевський В. В.	31
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДРОЗДІЛІВ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ Литвинов Є. В.	33
ХРИСТИЯНСЬКІ ОСНОВИ ПРАВ ЛЮДИНИ Мельникович М. С.	36
«КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА МАСОВЕ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ (АНАЛІЗ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 363-1 КК УКРАЇНИ)» Моргун Д. О.	40
ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ АВТОМОБІЛЬНИМИ ДОРОГАМИ В УКРАЇНІ Мурдій І. Ю.	43
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ СПІВПРАЦІ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ Небитова Н. Ю.	47

ЩОДО ЕЛЕМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ Осіпов Ю. В.	49
ВАЖЛИВІСТЬ ІСНУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ, ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ Саранов С. Г.	56
ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ, ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ Скакун І. В.	58
КОЛАБОРАЦІОНІЗМ ЯК БАГАТОАСПЕКТНИЙ ПРАВОВИЙ ФЕНОМЕН Скічко І. А.	62
СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КРАДІЖОК, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ Сорока І. В.	65
ОСОБЛИВОСТІ ПРОКУРОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В США Струневич О. П.	69
ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ Целенко В. Л.	74
ПРЕДМЕТ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ Чекригін О. М.	77
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ В ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ Чижмарь К. І.	81

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОМІЧНИКА СУДДІ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ТА СУДДЕЮ Шапаренко О. С.	84
ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ, ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕТНІЧНИХ ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП ТА ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ Шляховський О. А.	87
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В УКРАЇНІ Яндульський Ю. О.	91